

Vonatok érkezése és indulása.

Érvényes 1909 május hó 1-től.

Table with columns for departure/arrival times, destinations, and train numbers. Includes sections for Budapest Keleti p.u.-ról and Budapest Déli pályaudvarról.

Table with columns for departure/arrival times, destinations, and train numbers. Includes sections for Budapest Nyugati p.u.-ról and Buda-Császárfürdőről.

Most jelent meg: Az 1909. évi ADÓTÖRVÉNYEK. Advertisement for the 1909 tax laws, including details on duties and authors.

VASÁRNAPI UJSÁG

22. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) Szerkesztő HOITSY PÁL. Főmunkatárs MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 30.

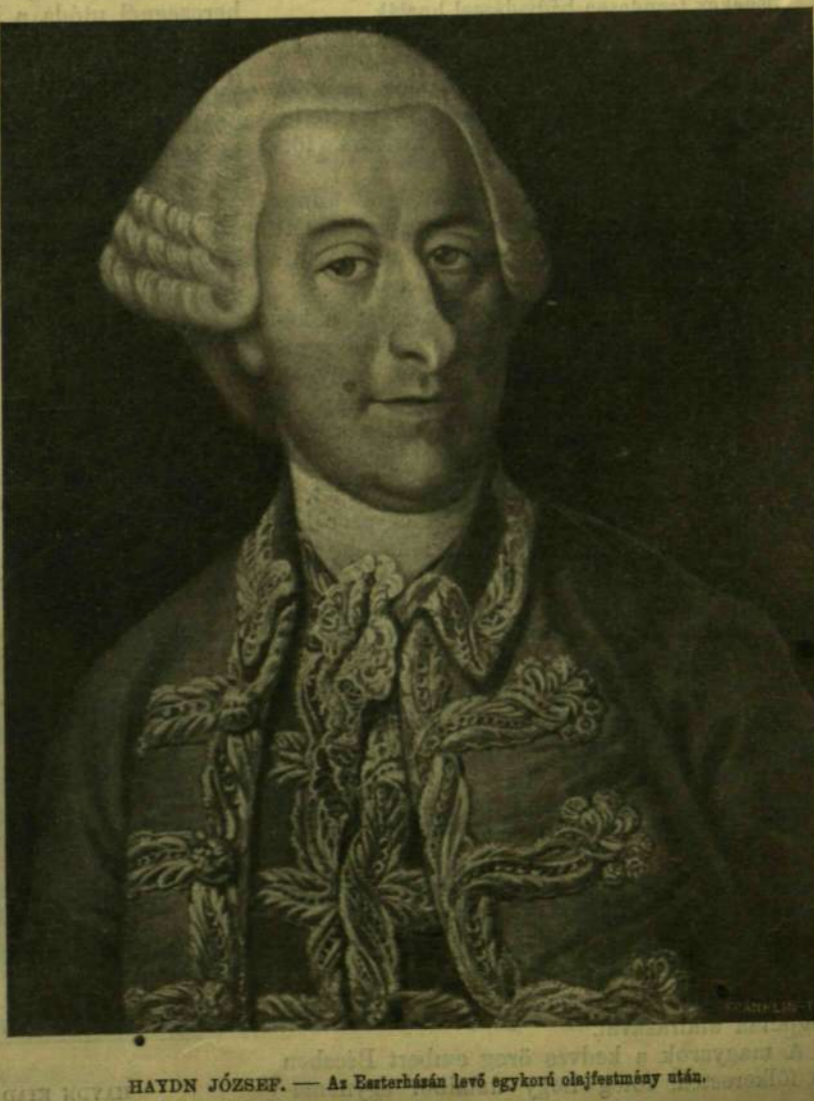
Several short articles and notices, including 'Külön kiadásban megjelentek' and 'Kiadja a Franklin-Társulat Budapestben'.

JÓSIKA MIKLÓS BÁRÓ ÖSSZES MŰVEL.

Advertisement for Miklós Jósika's complete works, edited by Ferencz Badics, published by Franklin-Társulat.

HAYDN MAGYARORSZÁGON.

Article about Haydn's visit to Hungary, mentioning his performances and the role of Esterházy.

HAYDN JÓSEF. — Az Esterházi levő egykorú aláfestmény után.

ESTERHÁZY MIKLÓS HERCEG, HAYDN PÁRTFOGÓJA.

«A mulató sereg bemegy egy helybe, Hol letelepedik tsendesen egy rendbe, Éneklés hallatik a Játék-Piaczon. Beszólni kezd a szív a nyílt ajakon, A sok énekesnő egymás után kijő, Mondják nótáikat s buja melyek felmő. Az égő erdőben édes szavok hallik, Érzésében a szív bádjad s szunyadozik. A kis Venusoknak mosolygó szemek lett, Melyekbe Cupidó ezer nyilakat tett. Kik a nagy láng között, mint Istenasszonyok Búske pompáikkal úgy mutatták magok, Néha panaszosan nyujtották énekek, Kis zokogásokkal magyarázván szívek, Az édes fájdalom kesergő szemeken, Fél jaj, fél vigasztól tévelygett nyelveken, Titkos tüzeikbe szemök nedvesedett, Hová a kívánság lopva elegyedett. Énekek tsendesen bádjadással tukták, Melyekkel a szívet kötözték, oldozták.»

1790-ben Haydn Bécsbe költözött, miután a fiatal herceg évdíját élethossziglanivá tette, sőt előbb 1400, később 2000 forintra föl emelte.

Bécsben a nagy mestert rajongással ünnepelték és nem sokára két nagy utazást is tett Londonba, a honnét habérrel, de csengő talérokkal is megrakodva érkezett haza.

Esterházy hercegtől való távozását a későbbi legenda úgy adja elő, hogy egy új symphoniájával búcsúzott volna el, a melynek előadásánál egyik hangszer a másik után elhallgat, míg végre az utolsó hangnál a szerző karmester is leteszi vezénylő pálcáját.

Az eset megtörtént ugyan, de máskor; t. i. a herceg nagyon sokáig időzött egyszer Esterházán és a családos zenekari tagok már nagyon vágytak haza Kismartonba; kívánságuk tolmácsolását Haydn végezte el ilyen gyengéden és szép muzsikával. A herceg bizony nem haragudott érte.

Londontól Bécsig temérdek zenész és zeneíró ajánlja neki művét, így az angol Johnes, aztán a kezdő Beethoven (Sonate Op. 2.) a M. le docteur I. Haydn (t. i. az oxfordi egyetem tiszteletbeli doktorrá avatta), továbbá Hummel és sokan mások; a minék az aranyos kedélyű öreg művész mindig igen örült. Még élete utolsó éveiben is mutogatta a berlini Reichardtnek azt az arany foglalatú és domborművű ébenfazelenczét, a melyet Esterházy hercegtől nemrég kapott ajándékba; benne díszes album volt a hercegi család minden tagjának aláírásával.

A magyarok a kedves öreg embert Bécsben is fölkeresték, főleg hogy dalaiból egyne-

lyeket magyar versszövegre alkalmazzanak. Így pl. mikor Versegly Ferencz hat magyar éneket kiadott: («Rövid értekezések a muzsikáról hat énekekkel, Bécs 1791») az egyik dal a Haydné, «Mit busolysz árva szívem;» (német szöveggel 1781-ben jelent meg «Zwölf Lieder von Haydn» között, hol is úgy kezdődik: «Ihr missvergngnugtan Stunden.») Azonképen a Bécsben élő és zeneíró Marton József, ki Csokonait felette kedvelte, Haydnnek 1784-ben megjelent 12 dalából a 7-ik számút («Fliess, ja wallend fließ in Zahren») Csokonai *Hamar követje a tavasznak* című dalára alkalmazta. Ez 1803-ban jelent meg Bécsben; «a szerző iránti szívességből Bergen által részre metszette Marton József.»

Eddig azt hittük, hogy ez a szép dal magyar szöveggel Csokonai munkáinak első kiadásával 1813-ban jelent meg, még Bartalus is csak így tudta: most tudjuk, hogy a *Szemrehányás*-sal és Kossowitz *Remény-ével* együtt egy külön dalfüzetben 1803-ban jelent meg: úgy hogy a költeményeire írt szép dalokban még a betegeskedő Csokonai is gyönyörködhetett.

Még a később oly ellenszenvenessé vált «Gott-erhalte»-nek Haydn-tól származott szép zenéjét is egyszerre, egy napon mutatták be Bécsben és Pesten 1797 november 16-án, a mint ezt a «Pressburger Zeitung» feljegyezte.

Mikor a mester második londoni utjából haza érkezett, a magyar hangszerezen műzene már kezdett kialakulni a pár év előtti nemzeti felbuzdulások folyamánként; a pozsonyi diétán is már ekkor magyar és bécsi zenészek kezdtek ezt az újfajta muzsikát kissé kultiválni; Haydn is ez időtől fogva használt fel műveiben magyar témákat, pl. a híres G-dur trióban, sőt 1802-ben meglepi Esterházy herceget egy «Hungarischer Nationalmarseh»-sal. Fajdalom, ez még ma is kiadatlan. Esterházy hercegnél utóda a karmesteri székben a szintén magyar (pozsonyi születésű) *Hummel* volt, ki ugyanezen időben írta egyik szép sonatáját, melyet Haydnnek ajánlt.

Mi magyarok eddig csak egy művét adtuk ki szép kiadásban; a 40-nes években ugyanis iskolai czélokra kiadta a magyar főpapság «A megváltó hét szava»-t Garay János verseivel; igen szép, izléses kiadás.

Ezen években az öreg művész már nagyon visszavonultan él bécsi lakóházának első

emeletén; (ma a ház «Haydn-muzeum» és az egész utca «Haydn-Gasse»); kis zongoráján próbálva ki legmagasztosabb zeneműveit, «Az évszakok»-at és «A teremtés»-t.

1808-ban a bécsi főúri világ az öreg és betegeskedő mestert meg akarta lepni a *Teremtés*-nek nagyszabású előadásával. Az ősz mestert hordszéken hozzák el a régi egyetem aulájába. Parókásan jött el, de mégis fázott, a mit mikor a mellette ülő Esterházy hercegnő észrevett, saját drága indiai sahujával takarta be az ősz mestert; példáját követte Lichtenstein hercegnő, (született Esterházy-leány, a kinek ajánlotta Hummel a *Ballongaresi*-t (Magyar táncok), aztán a többi főúri hölgyek, úgy, hogy a nagy aggasztán nem fázhatott meg. Egy évre rá meghalt (május 31).

Születése helyén a magyar költő feleségének, Bacányiné Baumberg Gabriellának versei vannak az emlékoszlopra vésvé és a másik magyar költő, Csokonai zengi róla hálasán:

Ellobban Stuver remeke
S a Haydn bájos éneke
A csillagokig elrepül.

Dr. Fabó Bertalan.

PÜNKÖSTI ÉNEK.

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Mennyei, élő, szent tüzeddel,
Fagyos voltunkból engesztelj fel!

Oh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Elég volt már — tettekre fázva, —
Néznünk az égbe tétovázva.

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Elég volt nem mernünk remélni,
S hitvány sóhajtozásból élni!...

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Lobogtasd fel hitünk világát,
Vedd el a lélünk gyávaóságát!

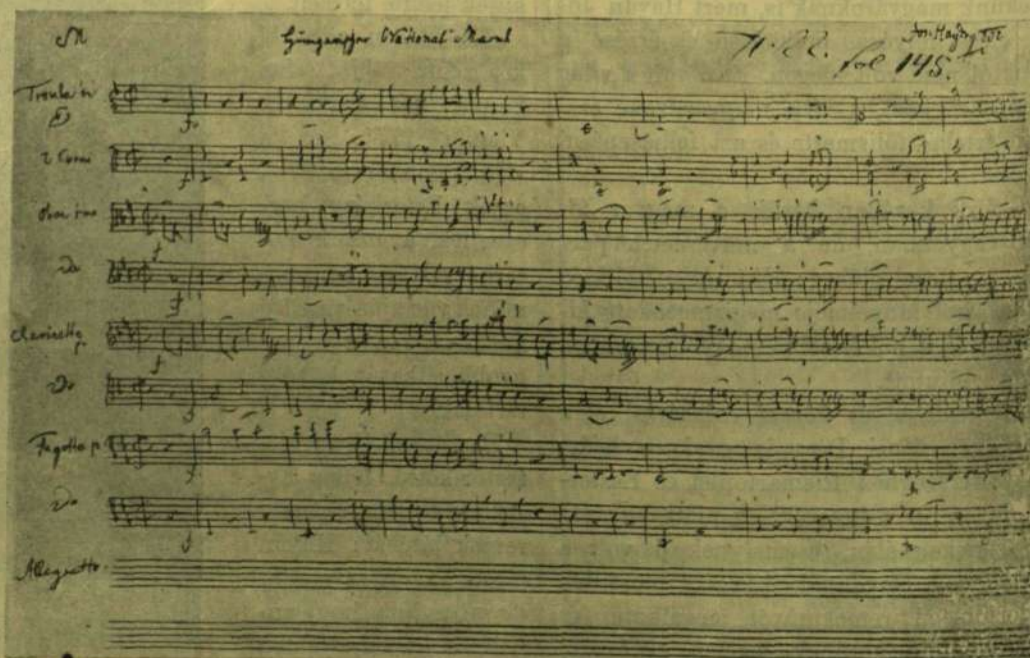
Óh szállj le ránk Szentlélek Isten,
Legyünk mind vértanuk inkább,
Mint így tengődjünk, szolgátságban!

Óh szállj le ránk Szentlélek Isten!
Ujtsd rajtunk, szegényeken meg
Csodáját pünkösti ünnepednek!

Szabolcska Mihály.

BUDDHA.

Elmegyek akkor a halál hegyébe,
És minden horgonyt fölszedek örökre,
Kik kapaszkodtak göresösen a rögre,
És vetek horgonyt a végtelenségbe,
Elmegyek akkor a halál hegyébe.

HAYDN KIADATLAN MAGYAR NEMZETI INDULÓJÁNAK ELEJE. — Az eredeti kézirat hasonmása.

HAYDN-FÜZET CZÍMLAPJA, MAGYAR KÖLTŐK VERSEIRE.

Elvetem a szívem a hívős folyóba,
A sok beteg lázt hűsítse ki árja,
Foszlódjék szét, mint megholt madár szárnya
A kín s gyönyör száz megviselt atomja,
Elvetem szívem a hívős folyóba.

Halotti mosolyt öltök ajakamra,
Szemem behúnyom végbúcsút se véve,
Kiszórom minden emlékem a szélbe,
Mégfagy a vágyam meleg zivatarja,
Halotti mosolyt öltök ajakamra.

Kezemet, jaj, e bűnös vén szolgámat,
Ki simogatott bűnre s ki vert, bántott,
Ki reszketett és nem, sohasem áldott,
Égnek tartom — mely ellen annyit lázadt —
Kezemet, jaj, e bűnös vén szolgámat.

Tenyerem nyitva az ég felé tartom,
Feketeségét záporok hadd mossák,
Fehéritege se ég, világosság.
Az örök égbe nyúló sziklaparton
Tenyerem nyitva az ég felé tartom.

Álljak szoborként, megbékéltem, holtan
S majd szent jelölést égi bocsánatnak
Közembe égi fecskék fészket raknak.
Egy kis fecskének fészket tartsam ottan,
Álljak szoborként, megbékéltem, holtan.

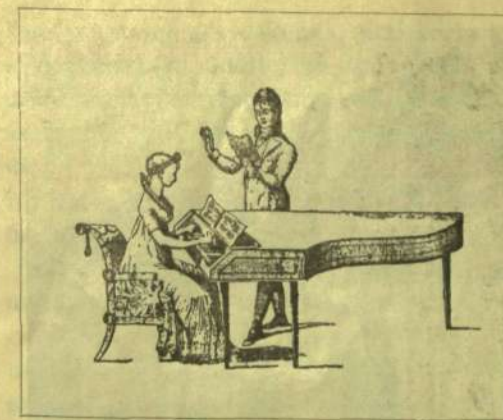
Bodor Aladár.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

De hiszen nem volt már ez nevetéses alak többé. Nagy dolog az ékesszólás, de a pénz se bolondság, annak is megvan a maga kisugárzása (kivált ha jóra használják), mint a hatalomnak vagy a lángésznek, mely glóriát fon a homlok körül. Hatan is odaugrottak Quendel-

HAYDN DALAIT ÉNEKLŐ FŐURI PÁR.

hez, fölkapták, vállaikra emelték s úgy hordozták körül a teremben. Ő kézzel-lábbal kapálózott s retentőn izzadt egész teste.

— Sohase még nem mentem ilyen forsponton. Ne okoskodjék kegyelmetek. Hihhi! Jajajaj! Csiklandós vagyok.

Csupán egyetlen hang ellenkezett.
— Hebeburgya beszéd! Majd mi viszsük el a megyeházunkat. Azért sem. Ők vigyék el onnan a városukat, ha nem tetszik nekik.

Ezt a kappanhangot legott léhurröggték volna, ha nem lett volna a fiatal Palocsayé, s ha a fiatal Palocsay nem lett volna báró.

A bárót ugyanis boszantotta, hogy a béla kupez egy csapásra ilyen pozíciót szerzett magának a szépei nemességénél.

Szerencsére azonban ott volt a gyülekezetben Máriaassy György, a kit viszont az boszantott, hogy ő nem báró, minélfogva erős ostora és nyesegetője volt az arisztokratá nyegle-ségeknél. Ő emelkedett most fel s korholó hangon czélezte egy az imént hallott közbeszólásra. Nem tudja, ki mondta, de nem is akarja tudni, mert hálátlan szó volt az egy derek férfiú iránt, ki áldozatkészégét a maga egyszerű módorában nyilvánította, a miért nem gáncs illeti, de koszorú. (Felkiáltások: Éljen Quendel!) Bár ebben az alakjában ő se fogadja el Quendel uram nagylelkűségét, mert minek volna ide megyeházát építeni arra a rövid időre? Hiszen még a tenger is elpárolog lassankint, nem hogy a löceiek haragja el ne párologjék! Hanem mégis a Quendel uram indítványában van benne a tetszetős kibontakozás magja. Ne építsünk semmit, hiszen itt van ez a vendégszerető tágas kastély, határozzuk el, hogy a megyegyüleléseinket ezentúl bizonytalan ideig Görögön tartjuk. Olyan egyszerű ez, mint a Kolumbus tojása és van, sajnós, elég praezedens ilyenre. Lám, Pestvármegye is

mennyi ideig tartotta a gyüleléseit Nógrád-megyében, Füleken.

— Úgy van! Helyes! Ez az igaz. Elfogadjuk! Luzsénszky föltette a kérdést:

— A kik elfogadják, emeljék fel a kezeiket! Mint ha madársereg rebben, olyan sustorgással emelkedtek fel a kezek a levegőbe, csak Görgey dobolt a magáéival idegesen a zöld posztón.

— Halljuk Görgeyt. Halljuk, halljuk!
Görgey felállt s fejét töredelmesen lehajtván, tompa hangon mondá, mintha egy pinczéből beszélne föl:

— Kénytelen vagyok elszenvadni mindazokat, miket az Isten rám mért s ezek közé sorozom azt is, a mit a vármegye parancsol. Vagyis maradok a helyemen.

A nagy szó végre ki volt mondva. Olyan éljenzés hasadt fel erre, mely a szó szoros értelmében megrengette a falakat, mert szakasztott abban a szempillantásban, mikor a «maradok»-ot kimondta, egy majdnem öles nagyságú olajkép, mely Görgey Pál édesanyját, Palásthy Erzsébetet ábrázolta, zöld bársony mentében, struczttollas cseppessel a fején, leestett a falról s nagy robajjal zúzódtott össze rájá a padozaton.

— Rosz omen, — sügta Horánszky Dávid Jekelfalussy Balázsnak. — Erzsi néni megmozdult a falon. Ezt a Palit szerette, becézte legjobban a gyerekei közül.

Görgey maga is elsápadt a látványra s fázékonyan folytató:

— Megmaradok, de kívánom, hogy erről a mai értekezletről protokollum készíttessék s azt minden jelenlevő aláírja. Megmaradok, de csak azon föltétel alatt, ha egy lélek sincs jelen, a ki távozásomat kívánja.

Körülnézett a sas-szemeivel, de bizony nem volt itt olyan életűnt ember.

AZ ESTERHÁZY HERCEGNEK ÉS HERCEGNŐNEK AJÁNLOTT KÉT ZENEMŰ CZÍMLAPJA.

HAYDN-EMLEKEK.

— Nincs, nincs, egyetlen lélek se!

Pedig ki tudja? Hátha mégis volt egy lélek; egy, a ki már a testét levetette, és itt lebeg abban a teremben, a hol a fia felől határoznak. Egy lélek, a ki megmondta a falnak: «ereszd el azt a szöveget» és megmondta a szögnek: «ereszd el azt a képet, a ki én voltam», hogy jelt adhassak.»

Így intéztetvén el közmegelegedésre a kínos ügy komoly oldala, a többi részletek az öv-rendszer szabályok, a taktikai eljárás inter pocula kerülnek tapetára; az ebéd készen volt, szakácsnék, kukták, felszolgáló huszárok nagy lázban sűrögtek-forogtak Marjáné lármás felügyelete alatt, csak feltálatlan nem tudtak, mert a nagy termet előbb ki kellett szellőztetni s aztán megteríteni, de ez olyan sebesen ment, hogy szinte egy percnek látszott, kivált mert azalatt betoppant Lőcséről Grodkovszky várnagy friss hírekkel, melyek közt a legnevezetesebb, hogy a tegnapi bíróválasztáson, mely késő estig tartott Gosznovitzer és Nustkorb között, nagy küzdelem után Nustkorb András uram győzött hét szavazattal s igen békés természetű beköszöntő beszédet tartott, melyben egyáltalán czélszám sem történt a Görgey elleni boszúállásra.

Mindez vidám hangulatot teremtett a megyei uraknál, még maga a mindig komor alispán is, a ki az asztalfőn ült Palocsay báró és Luszénszky közt, a mint a finom lüdgége-levest odahozták, egy kis tréfát csinált, a felszolgáló huszárt figyelmeztetvén:

— Quendel uramhoz kell vinni a tálat először, mert ő kegyelme a legéhesebb s az ő éhsége adta neki azt az ötletet, mely voltképeni igazi fundamentuma annak, hogy én ezentúl is kenyérben maradhattam.

Quendel uram arca csupa napsugár lett, hálásan pislogott erre a kitüntetésre, a szeméit is behúnnya, mintha rózsavivvel fecskendeznék.

Azután is derült volt az alispán egész nap, nyájasan bucsúztatva a széledező vendégektől. Egyike volt a legutolsó távozóknak Quendel, a ki magát az alispán gráciájába ajánlván, kifejtette, hogy ha már megmondta, mégis szeretne itt Görgey építeni valamit, a mivel segítségére legyen a jó ügynek, boszantaná, ha azt mondanák, hogy csak a szája jár, azért hát adjon el neki az alispán úr egy darab fundust itt valahol, nem messze a kastélytól, hogy ő oda egy fényes vendégfogadót emeltet, kocsiszínekkel, istállókkal, a vitéző nemesség kényelmére, előre látható lévén, hogy ha a gyűlésekre, restaurációkra nagy számmal érkeznek, nem férnek el mind a kastélyban, de mit is keresnének ott, kivált a bocksoros gyöngyei a szent koronának? Ha azok is a kastélyba szállnának, akkor az úri része nem érezné magát jól. Egyébként a nagyobb urak is szeretik a fogadói életet, a hol a saját izlésük szerint mulathatnak, kivált ha jók a borok és szépek a szobalányok.

Görgey a szokásos szolamokkal szabadkozott, hogy sok jó elfér együtt arra a kis időre, s hogy nem fogadhat el ilyen szivességet senkitől, minek okozna magának haszontalan költséget Quendel uram.

— Hiszen úgy értek, instálom, hogy a vendéglő az enyim lenne, vagyis én adnám bérbe egy arra való traktérosnak, ki tebbe-vajba fűröszténé a tekintetes nemességet. Ha a saját kedveért nem engedi a téns alispán úr, hát engedje enyim kedvemért.

Az alispán a vállát vonogatta.

— Hiszen ha mindenáron ablakon akarja kidobálni a pénzét, hát én miattam építtethet.

HAYDN LAKÓHÁZA KISMARTONBAN.

Elnéptelenedvén a ház, a gazda mégis nyájas és közlékeny maradt s este jóízűen elboroztatott Grodkovszkyval, kit ott marasztott éjszakára (no, lesz ebből otthon patália) s miután jó későn hálószobájába vonult, az ambíuson találta Bibókot, ki a karabélyos, lándzsás öröket változtatta ajtaja előtt, barátságosan beszélt a levélközéshez, hogy azalatt, míg Preszton a csizmáit lehúzza és a lábait vakarja (melyek egy téli táborozáskor elfagyván, azóta retentő módon viszkettek), megbeszélje vele a védekezési intézkedéseket. Preszton eltávolításával, miután megállapodtak arra nézve, hogy Toporeczról, a hol Görgey Jánosnak három ágyúja van, mihelyt az utak megjavulnak, el kell hoztatni mind a hármát, azt kérdezte Görgey:

— Van-e valakije, a kit a kezelésükre lehetne tanítani?

HAYDN SÍREMLÉKE KISMARTONBAN.

— Van. A két öcsém. Értelmes, ügyes fiúzkók.

— A Bibókok született jó katonák.

— Gondolom, — felelte kurtán, dőlőfösen.

— Nos és hogy van most a család együtt? — tudakolta kíváncsian.

— Béke van.

— Csodálkozom a történet után, — dűnyögte az alispán, — igazán csodálkozom.

— Hát annak az a titka...

— Ugyan mi?

— Hogy az öreg már semmit sem tud és még semmit sem gyanít, hogy az asszony már semmit sem nélkülöz és még semmit se feleség ki...

— Ördögöt! — csóválta a fejét Görgey, ironikus mosollyal. — Hát kegyelmed, ezredes?

— Én meg hozzájárulok és nem unok meg semmit, — egészítte ki Bibók.

— Szóval maga tökéletes ember, ezredes, — fejezte be Görgey, egy hatalmas ásitással. — Úgy látszik, ma aludni fogok. Csak hadd járjanak az emberek odakünn, csak járjanak s jól kopogtassák lándzsanyéllel a köveket.

Így volt nekik megparancsolva, mert a kopogás, vagyis a biztonság-érzet csillapította a fölzaklatott idegeit, ha a kopogás megszűnt a folyosón, a beállott halálos csendben ijedten riadozott fel.

IX. FEJEZET.

(A kis Rozáli sorsában változás áll be.)

Csendesen folytak a napok és egyformán, csak a hideg volt hol nagyobb, hol kisebb, ha ugyan valaki mérte volna. Lőcsén unalmasan telt el a farsang, az asszonyok zúgolódtak. Nustkorb uram elfoglalta a bírói széket s mint-hogy sokan rossz néven vették tőle a békés magatartását, a közvélemény megnyugtására megkezdte a pört a tárnokmester előtt, a vérszegélylél bekerített terület iránt. Görgey megidézettette a bíróság színe elé, de czélszerűnek tartotta meg nem jelenni s in contumaciam (makacságból) elveszteni a pört. Fogvicsorgató kutyának konzot kell odavetni!

A pör csakugyan elveszett s a város ünnepelesen beiktattott az ily furfangosan elhárított Görgey-birtokba, a mit nagy lakomával ülték meg a városház pinczéjében, de ez a kis falat még csak emelte a diadalmasok megtorlási éhségét, a Görgey engedékenysége nem vált be ügyes sakkhúzásnak, mert a lakomán tüzelő beszédek tartattak, melyek a boszúállás érzetét hevitették és gloriifikáltak. Ugyanott merült fel az az eszme, hogy a Nustkorb András uram bíróságával megürrült tanácsosi állás senki mással be ne töltessék, mint a fiatal Fabricziussal, a kinek egy másik Görgey a ülét vágta meg párviadalban. Ebből a fiatal emberből kell nevelni Lőcsének bíróit. Ebben van bátorság. (Ez annyit jelentett, sub rosa, hogy Nustkorb uramban nincs.) Ez fel tudja áldozni a vérét városáért. Valóságos hérosznak nőtt meg a közönség szemében e fiatal ember, ki jelenleg még külső országokban végzi a tanulmányait, vagyis épen azért, mert nincs szem előtt. Ám az a baj, hogy még nincs huszonnégy éves, s arról esik sok sürgető szó, hogy egy küldöttség menjen Leopoldhoz Bécsbe, mely a nagykorúságát kérje s egy levél után, hogy jöjjön haza.

Ily tervek közepette múlt el lassan a tél, a szép napfényes május aztán lehúzza a hegyekről-völgyekről a nagy fehér bundájukat, a mely alatt aludtak és rájuk adta, a kit mi illet, szürke kopott ruhát a hegyeknek, haragos-zöldet a völgyeknek. Felzúgtak ujjonnan nőtt lombjaikkal az erdők s mentek, mendégeltek örök időkre

kiszabott újukon a soha meg nem álló ezüst-vízű folyók és patakok. Minden új színbe öltözökédék, csak a löcsei polgárok maradtak feketében...

A határ vidám volt, mert a borsó az idén is pirosló virágokat hozott, de egyéb piros színt nem igen lehetett ott látni. Megbotránkozott volna azon a magisztrátus és a fertálmesterek ügyeltek is, letépvén s elkobozván a vásárra érkező parasztasszonyok fejeiről a piros kendőket.

— Hát nem tudjátok, istentelenek, hogy ebben a városban gyász van?

Görgey ellenben vidám zajt, pezsgő életet teremtett az alispán és a város között kiütött háború. Vendégek, peres felek, tanácskozó nagy urak rajzoltak oda. Minden napra esett valami nevezetesebb esemény.

Junius utójának egyik szép csillagos, holdvilágos estéjén könnyű brieska kocsis gurult be

kecske a szoptatós dajkájuk piczi korban, máj a pecsenyékük, aludtáj az italuk, hát ugyan mitől volna menyecskekébe való vérük? Meg az is baj volt, hogyha egy-egy szekér jött az úton, mindig abban kellett hagyni a tánczot. Így most is, mikor az említett könnyű kocsis, meg a társzekerek jöttek.

Bibók uram észrevevén, hogy a szekerek az urasági udvarba fordultak be, letette a kancsót s utánuk szaladt, nem minden aggodalom nélkül. Ki az ördög az ilyenkor? És mi lehet azokban a roppant ládákban? Hátha katonákat csempésznek be az udvarba bennök a furfangos löcseiek? Derengett a fejében valami ilyen történet, valami mesebeli országból, a hol egy ló hasában vittek be katonákat, de úgy rémlik neki, hogy a ló fából volt, vagy hogy talán a katonák voltak fából, az ördög tudja jobban.

(Folytatása következik.)

JÖVEL SZENTLÉLEK ÚRISTEN. — M. Kraja János festménye.

FIUK AZ APJUKNÁL.

Elbeszélés. — Irta Ady Endre.

Az utcák az ember születése előtt kezdődnek, de nem éri végüket az ember a halállal, a mit az öreg Borkonyi sem tudhatott jobban, mint mások. Az öreg Borkonyi régi, nehéz, magyar, falusi csizmáival megkésített egy kicsit: beczammogott, bevenült egy új, bolond világ sáros utcaiba. Az öreg úr, a kit Nagyúrnak beczézték a környék, úgy képzelte, hogy ő még mindig a régi utcákat tapossa s nagyon csodálkozott. Valójában neki volt igaza, ha csodálkozott, mert az Élet nevezetű városban — vagy faluban? — igazán mintha megbabonáztak volna az utcák. Elindul csöndesen vagy gyorsan, nyugodtan vagy izgalommal az ember s észre se veszi, hogy az utcák átlopták egy másfajta világba. Az utcák kezdődnek ugyanis kezdet nélkül, cserélgetik, változtatják járókelőiket, új és új világokon nyújtóznak által. S az ember, a ki megy, jár, él, néz, csak az utcák sötét, messze, örök torkait látja és csak néha eszmél föl riadtan, hogy ime már nem az ő világában van. Ha fiai, gyermekei vannak az embernek, miként az öreg

mulató csoport s azok többnyire csámpások,

Borkonyinak voltak, keserűen, de mégis bele-törődik ebbe a nagy megcsalásba. S ha falusi ember, magyar csizmás, régi módi Nagyúr, akkor sűrűen káromkodik is hozzá, a mig csak a szemét be nem lepi a koldus-köny, a köny.

Az öreg Borkonyi két fia úgy elhagyta az apját, mintha ez az úr lett volna a legidege-nebb ember, a kivel találkozniok kellett. Az öreg Borkonyi nem volt sok húrta hangolt lélek, tehát küldte, elég nyugodtan, a tömérdek pénzt a két fiúnak hónap elsején és sokszor-sokszor hónap-közben is, ha kellett. Fázott, félt, szitkozódott, egyáltalában érteni, egy csöppet megfogni, sőt sejtetni se tudta, mire kell manapság ennyi pénz jólnevelni, uri legényeknek. Ő is élt városban, mert völgyénységének szép idejét Kolozsvárott töltötte, de neki nem kellett annyi pénz, holott a völgyénység is sokra kötelezte. És külföldben is, miért nem házasodnak a fiúk, mikor már harmincz évesek elmúltak mindketten és ő, az öreg, valamikor huszonnégy esztendő korában feleséget

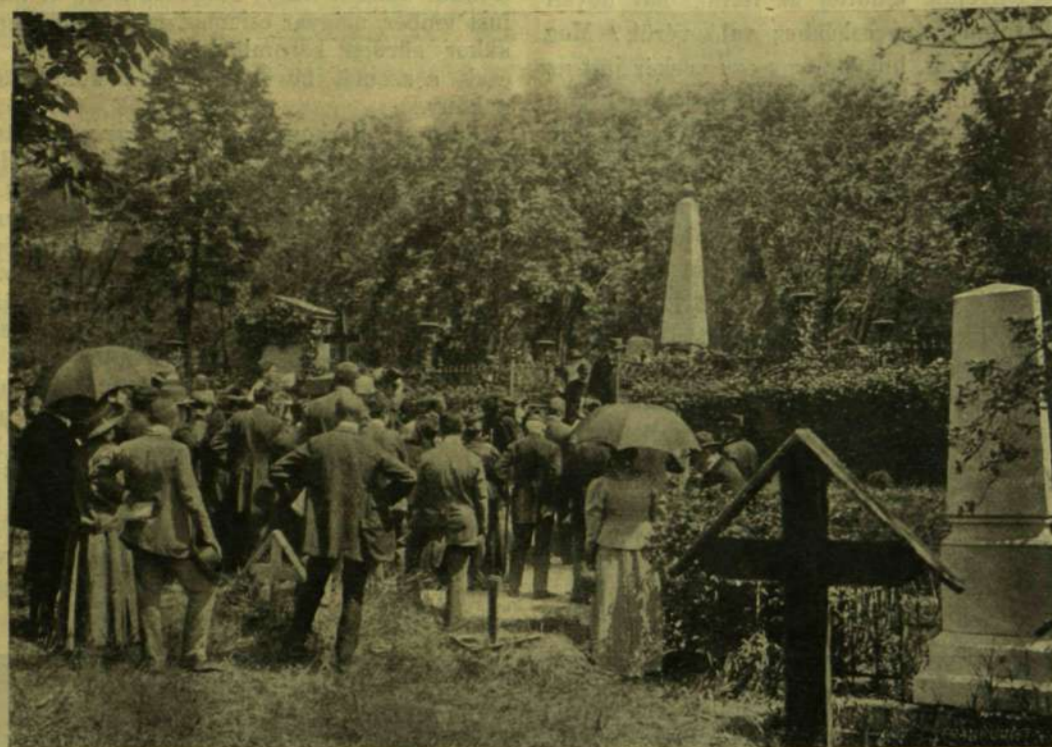
hozott. Még jó, hogy meghalt az anyjuk, mert annak talán még jobban tudna fájni a fájdalom s a szeme is hamar záporozott szegénynek. Sirt rögtön, ha nem tudott valamit megérteni s hogyan tudná most érteni a két idegenült fiát?

A fiúk pedig csak néha-ritkán, látható unalommal kukkantottak le Borkonyra s örültek, ha minél hamarabb visszazaladhattak.

— Legalább ott, fent, Pesten együtt laktok, együtt éltek ugy-e? — kérdezte a szegény Nagyúr minden látogatásnál a fiait.

— Mit gondol, apám, — mondotta Ákos, az idősebbik fiú, — nem falu az a Pest s Jenőnek is másképen illik élnie, nekem is.

Jenő, a fiatalabbik Borkonyi, képviselő volt. neki nyilván másképen kellett élnie, mint a bátyjának: ő hotelben lakott. Ákos pedig több volt, mint Jenő, úr, csak úr, beczézték, kedves, előkelő, szeretnivaló úr, a kinek külön, uri lakás dukált. Az öreg Borkonyi állott a fiaival s e furcsa csodákkal szemben gyámoltalanul, csalóka utcák közepén, még káromkodni is későn jutott eszébe. Csak látta őket közelebb-ről, az életüket, de Pesten ő hiába látogatta meg őket, mert ott semmit se látott. Beszál-

BUDAVÁR 1849-IKI BEVÉTELÉNEK EMLÉKŰNEPE A RÉGI KRISZTINÁVÁROSI TEMETŐBEN.

lásolták egy pompás fogadóba, ebédre, vacsorára vitték, színházba, fölszármasztott, rokon, uri családokhoz s az öreg Borkonyinak már a harmadik napon szédült a feje. Ő is örült mint a fiai, ha Borkonyról elutazhattak, örült, hogy a feje nem szédül s hogy megint a falujában lesz, a hol mégis csak jobban tudott tájékozódni. Itthon elrejtőzött a Nagyúr, tiz szobája volt hozzá, vagy kocsiba ült és dühös siránkozással hordatta meg magát a birtokon. Itt, csak itt, egy tagban, szép, áldott, régi, jó haterzer hold föld, minden talpalatnyi belőle hű, mint az édes apa.

Az öreg Borkonyi hirtelenül ravaszra adta akaratlanul vén fejét, a mikor már túlságosan, gyermekeken sokat búslult. Levelet írt a fiaihoz, hogy ő a végét érzi s itt jön az utolsó nyár, az ő utolsó nyara, adjanak neki ebből a nyárból legalább egy hónapot a fiuk. Jöjjenek haza, de úgy, mintha igazán hazajönnének, Svájcz vagy Osztende helyett, hivanak vendégeket. Borkony csodaszép, az erdők hűsek, a Szamos fölér egy álmos tengerrel, a kert pompás, az öreg kastély kiöltözött.

A fiuk keserves tanácskozások után elhatározták, hogy haza muszáj jönniök, haza fognak jönni s évődtek egymással.

— Borkonyra aligha hozhatod el a valóban pompás kis Józsa Etát, — csufolódott Ákos az öccsével, a képviselővel.

— Igenis elvihetem, — válaszolta kacagva Borkonyi Jenő, — olyan uriaszony édesanyja van Etának, a kivel akárhova el lehet menni, tudod.

S a fiuk megírták, hogy örömmel jönnek, bár ők már eligérték ezt a nyári hónapot, de tudnak a dolgon valahogyan segíteni. Jenő bejelentette a vendégeit, özvegy Józsa Zsoltné és a leányát, Józsa Etát s Ákos is a magáét, Kály Miklóst és a feleségét.

Tartoztak is félig-meddig ezzel ennek a négy embernek, a kik egy kiest már valóságos Borkonyi-család tagjainak érezték magukat. De nyugtalan volt mind a két fiatal Borkonyi, még azután is nyugtalan, a mikor az öreg úr, a szegény Nagyúr levele megérkezett. Nagy tisztelettel üdvözölte leveleiben, jöveve az öreg Borkonyi a fiai vendégeit, jöjjenek Borkonyba, mintha hazajönnének.

Próbált régi, magyar, falusi ember szokása szerint a familia-nevekről eligazodni az öreg Borkonyi: milyen Józsaék, micsoda Kálykék? No, majd megváltik s az öreg, bús ember egészen meglepődött a nagy, buzgó vendégvadásban s vele együtt egész Borkony megfiatalodott.

„Ezt a Jenőt még csak értem, — töprengtet s elég vidáman töprengtet az öreg úr, — az az Eta okvetlenül pompás leányzó lehet.” „De ezek a Kálykék hogyan jönnek Ákos-

hoz, — s nem adta volna sokért, ha egy leány jönne Borkonyra az Ákos vendégeivel is. S az öreg úr vidáman topogott régi, magyar, falusi eszmeiben, mintha ismerős utcán járna. S akkor is nagyon örült, a mikor a két ócska hintót, melyet eléjük küldött, meglátta messziről közeledni. El nem vette az öreg úr édes kedvét, nyájasságát, hogy a fiukat még satnyábbaknak, öregedőbbeknek látta, mint a multkor. Ő piros volt s hacacs nem busult, ragyogó szemű, a haja-fehér-fekete, szakálla, bajusza is. Mi éri ezeket a gyerekeket ott fent, Pesten, hogy ezek majdnem gyermekkorban megsárgulnak s elhullatják a hajukat? A fiuk kissé zavarodottan, de nagyon figyelmesen segítettek a vendégeiknek s vezették őket az apjuk elé. Kály úr nagyon elegáns, komoly, sőt komor szakállas úr volt s a felesége egy alig húsz esztendő barna tündér. Özvegy Józsa Zsoltné méltósággal, mely izgató kacérságot leplezett rozslit leplezve, szállott ki a hintóból. Józsa Eta pedig aranyos szökevényével, rózsás arczával, nevetésével úgy ugrott az öreg Borkonyi elé, mint egy váratlan, fiatal öröm.

Oh, ez szép nap volt, éjszakába lopózó, fölséges, szép, falusi nap, tele izgatottsággal és örömmel.

Talán az volt a szerencse, hogy a sok izgalom, esemény elálmósította a szegény Nagyurat. Még a Józsa Eta kicsi, csengő hangja, mert Eta énekelt is vacsora után, megtűziesítette s megkönnyesítette a szemét. Azután karonfogta a tisztartót, a ki majdnem olyan öreg ember volt mint ő s a ki velük vacsorázott.

Míg a szobájába ért, megjött álmosan is a hangja az öreg úrnak s majdnem nótázva mondotta, egyenesen a tisztartó fölébe: — Micsoda leány ez az Eta, de látszik az anyjáról is, mert az se lehetett utolsó leány a maga idejében. Az asszony, az a Kálné, az talán még különb, de kár, hogy asszony, a teremtesít.

A tisztartó, az öreg Dénes, alig tudta elnémitani s szobájába vezetni a Nagyurat, a szegény öreg Borkonyit. S a Nagyúr azzal aludt el, már ébren álmodni kezdte, hogy neki két csodaszép menyve van s öt-hat unokája, édes, piczi, apró jószágok.

Három nap múlva — s a napok olyanok, mint a csukott függönyű szobák — az öreg Borkonyi kint, a földiken sétált nyögve, roskadozva Dénessel, a tisztartóval. Az öreg Dénes próbálta támogatni, vigasztalni, de a szegény Nagyúr nem lehetett beszélni.

— Ne beszéljen, hiába beszél, Dénes, vén számár maga is, épen olyan, mint én voltam. Én figyeltem két napig — hamarabb is észrevehettem volna — Dénes, fiam, itt csunya dolog történt. Az a Kály mindig arra igyeke-

zett, hogy a felesége és Ákos nyugodtan együtt lehessenek. Az a kis szöke tündér, az az Eta, az, Istenbocsáss, még talán színésznő is lehetett.

Az öreg Dénes iparkodott, huzogatta a vállait, beszélt, dünyögött, de a Nagyúrral nem lehetett birni:

— Ne számárokodjék, Dénes, én látok mindent, ezekből én sohasé kapok menyeket.

És ezt olyan rettenetes fájdalommal mondta az öreg úr, hogy a fiai hahótáztak volna, ha hallják.

— Holnap megebédeltünk s a fiúk és a vendégek ki fognak kocsizni. Engem vigyen azalatt egy paraszt szekér lopva ki a szőlőbe, a szüretelő házba. Ha majd ők hazaérkeznek, mondja nekik, hogy elutaztam vagy meghaltam, a mit akar. De abban a házban, a hova én a fiam anyját hoztam, az én fiam nem mulathatnak olyan nőkkal, a kik nem lesznek a feleségeik.

És megint olyan fájdalmasan mondta ezt az öreg Borkonyi, mintha már az is fájna neki, hogy ez a két nő se az ő fiaihoz a felesége.

Igy történt, még délután elutaztak a fiúk és vendégeik s egyéb baj nem történt. Afelől szinte nagyon is biztos volt az öreg úr, hogy az ő kopaszodó fiai nem követnek el már számárságokat. Nem haragudott azonban senkire és semmire, csak az utczákra, a melyek őt olyan helyre vezették, a hol sem a házakat, sem a szokásokat nem ismeri.

AZ 1863. ÉVI LENGYEL SZABAD-SÁGHARCZ EMLÉKEIBŐL.

Az 1795. év óta elnyomott és leigázott lengyelek állandó összeesküvésben éltek három hatalom, különösen az orosz zsarnoksággal szemben. Titkos szövetségek kötötték egymáshoz a lengyel hazafiak szívét láthatatlan szálakkal s ilyen titkos társulatok hozták létre az 1831 október 29-iki szabadságharcot s az 1863-ban, január 31-ikén kezdődött s ugyanazon évi december hó végén szerencsétlenül végződött fölkelést, melynek idején, 45-ik évfordulóján, díszes emléksobrot lepleztek le a lengbergi honvéd-temetőben, a magyar küldöttség jelenlétében. Ebben a temetőben számos elesett magyar is pihen.

Az 1863. évi fölkelésre az orosz kormány erőszakos ujonozása adott alkalmat, s az önkényuralom idején csak magában Varsóban — egyetlen éjszaka alatt — több, mint kétezer lengyel ifjat fogtak el s hurezolták börtönbe, az öt varsói erdőbe. Pár hónap múlva a kegyetlen januári hidegben gyalogosan szállították őket tovább Oroszországba. Ezalatt az erőszakos ujonozás tovább folyt egész Orosz-Lengyelországban. Ha a családja köréből kiragadandó fiú elrejtőzött, vagy már előre elutazott, az erőszakos katonaság az apját, a bátyját, s ha nem volt, valamelyik rokonát vitte magával kezésül.

Az erőszakos ujonozás után azonnal megkezdődött az általános felkelés, s Lengyelország nyugati részén, az erdőkben, nagyobb csapatokban gyülekeztek fegyveresek, a kik éjnek idején több kisebb orosz helyőrséget megleptek, lefegyvereztek s futásra kényszerítették. II. Sándor császár lassanként 150,000 embert mozgósított és fővezérnek a szabadságharc leverésére nagybátyját, Konstantin nagyherceget nevezte ki.

A nagyherceg ezt megelőzőleg a varsói kerület kormányzója volt s maga is alig tudott menekülni Varsóból, a hol csakhamar megalakult a lengyel nemzeti kormány, élén Czartoryski herceggel, Ortega Guttry, Wolniwicz és Dzialinszki gróffal.

Ez a nemzet védelmét szervező kormány később Párisba tette át székhelyét, minthogy alapos volt a kilátás arra, hogy III. Napoleon hadat üzen Oroszországnak. A francia császár már előzőleg küldött segítséggül Lengyelországnak mintegy 1000 főre menő afrikai zuáv-katonát, valamint az angolok is nagyban készülődtek, hogy az orosz kikötőket körülférjék, míg a svéd király Finnország felől készült 30,000 emberrel betörni.

Ezt a szép tervet azonban sikerült Gorcsakoffnak meghiúsítani, főleg azzal az ígérettel, hogy a szabadságharcz leverése után Lengyel-

országnak alkotmányt adnak. Az alkotmány megadását ugyan már az 1815-iki bécsi kongresszus elhatározta, de ez mindig csak ígérlet maradt. A lengyel fölkelők csapatai az oroszok rettenetes kegyetlenkedései folytán nap nap után szaporodtak, s a tizenkét hónapig tartott véres hadjárat alatt guerilla-harczot folytattak a mindinkább szaporodó oroszok, illetve a vad kozák lovasság hordái ellen.

A lengyelek fölkelő seregei eleinte nagyrészt csak vadászpuskákkal s kaszákkal voltak fölfegyverezve, s az ágyúkat is csak erős, kemény tölgyfából készítették, a mit erősen körülbronzolva, legfeljebb tizenöt-husz lövésre használhattak csak, s már az első ütközetnél hasznavehetlenekké váltak. Vezérik, Langievitz tábornok nagy szerencsével harczott. Nemcsak több ütközetben verte meg az oroszokat, hanem apránként több ezer hadi foglyot ejtett Sachednióvnál, majd Wengronál, és ezenkívül még vagy tizennégy, kisebb-nagyobb csatában. 1863 márczius 4-ikén Langievitz Lengyelország diktátora lett. Oldala mellé az 1831-iki fölkelés egyik hőseit, Wisoczki tábornokot rendelték.

Langievitz a Zagosze melletti győzelem után elkövette azt a hibát, hogy egy nagyobb lengyel csapat átvétele czéljából osztrák területre lépett át. Itt egy Szalay nevű Nádasdy huszárfőhadnagy elfogta és Ferencz József császár rendelkezése a brünni várba internálták a győzelmes fölkelővezért.

A lengyeleket azonban nem csüggesztette el vezérük váratlan elfogatása, hanem Wisoczki tábornokot tették meg fővezérüknek, a ki többkevesebb szerencsével harczott a folyton érkező orosz testőr-vadászvezérek ellen. Konstantin nagyherceg csapatait balszerencse üldözte, a litvániai lengyelek is felkeltek, míg végre a császár Muravieff tábornokot küldötté Varsóba. Ez a vérszomjas ember minden el-

AZ 1863-IKI LENGYEL SZABADSÁGHARCZ EMLÉKSZOBÁRÁK LELEPLEZÉSE LEMBERGEBEN.

fogott népfölkelőt 24 óra alatt kivégeztették. A katonáknak csak az altetükbe ezélotatott és félig élve dobatta be az áldozatokat az előre megásott sirokba. A talpig feketében járó lengyel honleányokat a fekete ruha viseletétől eltiltotta, s minthogy ezek másnap is hasonló gyászban jelentek meg Vilna utcáin, több, mint 80 gyászruhás hölgyet korbácsoltattott végig. Azokat a nőket pedig, a kiket

háromszor-négyszer is gyászruhában találtak, irgalmatlanul kivégeztették.

Hogy végre sikerült leverniök a lengyeleket, azt az oroszok a hirtelen beállott kemény, téli időjárásnak köszönhetők.

A dícsőregezen végigharczott lengyel szabadságharcban 1848—49-iki honvédek s szabadságszerető magyar ifjak vettek részt, köztük Csáky Kálmán gróf, pécsujfalusi Péchy Gyula nyug. honvédőrnagy, s Herman Ottó, érdemes tudósunk is. A magyar harcások sorában küzdöttek még epelközi Bornemisza Zsuzsán, Schmid Pál és Glöz Bertalan, volt aradi lakosok, nyugalmazott osztrák tiszték.

A lengbergi 1863. évi szabadságharcosok hadastyán-egylete az idén elhatározta, hogy a még élő magyar harcásokat díszes emléklappal fogja megajándékozni a negyvenötödik évforduló alkalmából.

Egyik képünk az 1863. évben elesett, s a lengbergi honvédektemetőben nyugvó lengyel honvédeknek ez évi május 3-ikán leleplezett emléksobrárt ábrázolja. *Markó Miklós.*

ERZSÉBET KIRÁLYNÉRŐL.

Irta Festetics Mari grófnő.

A „Vasárnapi Ujság” számára fordította Dóczy Lajos.*

Hő vágy tölti el szívemet, Erzsébet királynéről beszélnem — nem azért, hogy e kevés sorba belefoglalhatnám bensőségletes érzelmemet, hanem hogy igaz dolgokat mondjak el, arra valókat, hogy Erzsébet császárné és királyné belső életéről helyes fogalmat nyerjen a világ — hogy megismerjék e ritka asszonyt, a ki rideg és tisztátalan áramla-

* Báró Dóczy Lajos írótarunk e cikket egy levél kíséretében küldötte be hozzánk, melyből a következő sorokat idézzük: Festetics grófnő egy német Revue fölszólítása folytán a császár-jubiläum alkalmára *németül* írta meg Erzsébet királyné jellemrajzát. Az essay ama szemle csekély elterjedtségének dacára azon körökben, hol a boldogult királyné életét, jellemét és sorsát közelebbről ismerték, méltó föltűnést keltett. Egy még magas állású hölgy, ki a királynéhoz és nemzetünkhöz még közelebb áll, mint a kiváló udvarhölgy, úgy nyilatkozván e munkáról, hogy ez a legmeghatóbb és egyszerűs mind legigazabb, a mit a felséges királyasszonyról írta s hogy kár volna, ha szélesebb körökben, különösen Magyarországon nem terjedne, örömmel engedtem Festetics grófnő hízelgő fölszólításának, hogy a munkát magyarra fordítsam. A magasztos lelku udvarhölgy, kit a királyné évtizedeken át bizalmával és szeretetével kitüntetett s ki az Andrássy család körében egy második othont lelt, oly jól beszél magyarul, hogy bátran vállalkozhatott volna a magyar szöveg szerkesztésére is. De ha már rám ruházta a szép tisztelet, viselmem kell a felelősséget is és a grófnő kívánatára nevezem meg magamat mint fordító, biztosítván az olvasót, hogy az eredeti stílusa különb, mert közvetlenebbül folyik egy gyöngéd lélek finom izléséből, mint a második kézből jövő átültetés.

AZ 1863-IKI LENGYEL SZABADSÁGHARCZ MOST LELEPLEZETT EMLÉKSZOBÁRÁR LEMBERGEBEN.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ARCZKÉPE A 60-AS ÉVEKBŐL. — Schrotberg festménye.

toktól szorítva és megriadva lépésről-lépésre mindinkább magába vonult, úgy hogy mind kevesebben lettek azok, a kik őt valójában fölfogni és méltatni bírták. Legtöbben — mentességükre mondom — megdöglőn ismételték ama hazugságokat és rágalmatokat, melyeket mások, egészen határozott okokból és jól kieszelt szándékkal e nagy szűz és nemes nőről terjesztettek, kicsinyes emberek módjára csupa aprólékos mellékdolgokkal feledtetni akarván a fejedelmő nagy tulajdonságait. Félték a császárnő széplőten és magasra törő gondolkodásától, okos fejtől, mely rögtön eltalálta az igazat, és mindenkor tárgyilagosan állt szemben a jóval és a rosszszal — oly tulajdonság, mely ép' oly kevésé mindennapi, mint a szívét és elméjét egyaránt eltöltő jogérzet.

E törekvések mögött azon remény lappangott, hogy idővel meg lesz törhető az, mit fejedelmi hitvesére gyakorolt befolyásnak neveztek, a ki a legmelegebb szeretettel és a legbensőbb bizalommal csüggött a királynén.

A befolyás e körökben annyit jelent, mint a politikába való beavatkozás és ezzel járó fondorlatok.

A királyné mind a kettőtől idegenkedett. Nem avatkozott ő az állami ügyekbe és a politikába — szerette az egyenes utakat. Az intrika tőle távol esett, sohasem igyekezett egyéni eszméket érvényesíteni, igaz volt ő lelke minden ízében. Az egyetlen alkalom, a mikor előtérbe lépett, a Magyarországgal kötendő kiegyezés volt. De ekkor bátran és egyenesen lépett fel, álaraz nélkül, meggyőződésének nyíltságával. Befolyása pedig, melyet különben sokan szerettek volna felhasználni, ha a királyné egyáltalán hozzáférhető lett volna, olyan volt, mely minden asszony-nak dicsőül, minden férfinak áldásul válik: t. i. enyhítő és kiegyenlítő, mikor a hullámok magasra csaptak. És a mit tett, mind az ő nyugodt, előkelő modorában tette, oszontáció

nélkül. Egész csendben kívánt vigasztalni, segíteni, támaszt nyújtani, feltűnés nélkül, kevés szóval.

A császár és király megható szavai legjobb jellemzik az ő mivoltát. Lovaglás közben a királyné a külföldön nehéz esést szenvedett, mely veszedelmes agrázkodással járt. A királyt komoly államügyek Bécshez láncozták, nagy aggodalmat ellenére nem siettetett Franciaországba és szívet emésztette a gond. Lele gyötrelmei közt e szavakra fakadt: «Mivé is lennék nélküled, és életemnek jó angyala vagy!»

A királyné «nebantvirág» (mimosa) természetű volt. Minden gyengéd, nyers érintés sebzette, mindinkább önmagába szorította vissza, míg nem annyira összeforrott a magában léttel, hogy beérte önmagával és övének kis köre, könyvei és tanulmányai — a természeti szépség keretében — egész világát képezték. Ha a reprezentáció szüksége állott elé, csak hahozva lépett ki e keretből, mely hiszen az ő drága gyermekét is magába foglalta, a kinek zavartalanul szentelhetette szeretetét és gondozását — boldogság, melyet csakis legkisebb leánya körül jutott egészen és teljesen élveznie. A szigorú etikette ezt császári anyáknak nem engedte — és Erzsébet királynéban első gyermekei születésekor nagy futalságánál fogva nem volt meg a bátor-ság arra, a mit Valéria főhercegnőt illetőleg minden kérdészetés nélkül egyszerűen igénybe vett. Bármily nehezen határozta rá magát, hogy visszavonultságából kiszállva dísz-ebédekben és ünnepségeken részt vegyen, mégsem habozott soha szerepelni, mikor arról volt szó, hogy megjelenésével valamely nemes czélt szolgáljon, a bátorságban példát adjon, a királynak, a kibe a legbensőbb és a leg-hőbb ragaszkodás fűzte s a kinek jószágát, szeretetét és bizalmát egész lelkében felismerte és méltányolta, minden alkalommal és kemény megpróbáltatásokban gazdag életének nehéz

perceiben támaszul szolgáljon. Ő maga balsorsot és nehéz csapásokat, oly önuralommal, méltósággal és nyugalommal viselt el, mely csakhamar átragadt azokra is, a kiket gyámoltani, támogatni és vigasztalni kívánt. Különösen ez irányban igéz volt jósa és kegyessége — így a kórházak, irgalmas intézetek, kolerabetegek és sebesültek látogatásakor. Mindig bejelentés nélkül jelent meg, mert az ügyért jött s nem tüntetés okából. A monarchia súlyos napjaiban sűrűn kereste föl a sebesült katonákat; a ki ilyenkor látta, sohasem felejté el, a mint igazán a vigasztalás angyalaképpen ment ágytól-ágyhoz, a nyomortól könnyekig meghatottan, minden szenvedő számára egy-egy enyhe, vigasztaló, bátorító szót találva és mindig az igazit; mint kérdezte kívánságait s mint vállalta el a betegeknek üzenetét távoli kedveseik számára. Minden szem örömben csillogott közeledtére és átszellemült hálalekintet, áldásteli óhajtások közt, követte a bucsúzót. És haldokló emberek sápadt ajkairól is hallottam rebegő imádságot a jó királynéért.

Sohasem jutott eszébe, hogy önmagát veszedelmétől féltse. E tekintetben felejtethetlen előttem egyik látogatása a kolera-kórházban, a hol mint a királyné kisérőjének, úgy kellett kikönyörögnöm az engedélyt, hogy a betegekhez is elmehessek. Ott, hol az emberi nyomorúság legmeggrázóbb alakjában, kendőzetlenül közelíti meg azokat, kik nem egy nagy eszméért, nem a hazáért és a dicsőséget halnak meg, ott nagy volt a királynő, nagyobb az Isten szeme előtt, mint valaha egy földi asszony. A könyörület egészen elfeledtette vele, hogy minden lépése halálos lehetett. Bejelentés nélkül jött, némely ágyon holt tetemek feküdtek, fehér lepedőkkel borítva. Egészen közel egy igen fiatal ember a rettentő nyalya végső stádiumában vonaglott. Arca izzott a forró láztól, szeme még fénytől sugárzott, míg a halál már föléje borította árnyékát; teljes eszméletlen volt. Az orvos tovább akarta vezetni a királynét, de őt az esdeklő tekintet, melyet a haldokló rávetett, nem engedte tovább menni. A fiatal ember fölneztetett hozzá, a ki oly könyörületesen tekintett rá, mintha segítséget és vigaszt várna tőle, lassan és nehezen emelte felje kőr kezét és ajkai ezt mormogták: «Meghaljak? Ily fiatalon!» Ekkor a királynő még közelebb lépett, megfogta a ragályban haldokló ifjú kezét és angyal hangon, alig hallhatóan sutogott hozzá: «Nedves a keze, de meleg, — ez jól jelent.» A derűt, mely a beteg ember arcán felvillant, sohasem bírom elfelejteni, ép oly kevésé a határtalan jószág és a végtelen könyörület kifejezését, melylyel a királyné tovább haladt. Estére kelve a szegény ifjú már halva volt.

Mindent a mit a királyné tett, teljesen és hiánytalanul szokott megenni. A mily kevés kedve telt ünnepélyes alkalmakon való szereplésben, ha egyszer ráhatározta magát, oly bájjal, nyájassággal és szeretetreméltósággal reprezentált, hogy minden jelenlevő el volt ragadtatva és a legkajánabb roskarók is elnémultak. Büszke volt mindenki a királynőre és lehetett is. Megjelenése varázsának nem bírt senki ellenállni, mert mindenből, a mi szép és jó, az volt meg benne, a mit legjobban csodál az ember. Magasztos volt, bájos, kedves, fénytől sugárzó és mégis oly természetes és egyszerűen előkelő: egy dicső asszony és királynő. Tudta, hogy szép és érteke szerint becsülte is szépségét, de csak esztétikából, nem hiúságból. Mert a mi más asszony-nak gyönyör, a szépség megbámulatása, neki kínos volt; elpirolt, mikor a látósvék feléje irányultak; cseppet sem tekintette diadalnak. Személyiségének ezen hatását észre kellett vennie s finom érzékenységét bizonyára fájó fulánk gyanánt illette a gondolat, hogy csak szépségét és fejedelmi voltát vették számba, ellenben gáncsot kerestek mindenben, a mi benső lényéből eredt és nagy tehet-ségű lelkének tanúsága volt. Mert ő jó volt a szó legmagasztosabb értelmében. Nem volt rajta egyetlen jellemhiba, és nem volt minden gondolata és érzése. Csak két tulajdonságnak volt híjjával, melyeket azonban más halandó sem tudva és szándékkal bír kiküzdeni, melyek úgyszólván öntudatlanul

érelődnek meg és szűrődnek le az emberben, midőn a gyermekkor édenéből fokozatosan meg-át az élet rideg valóságába: t. i. a szellemi fegyelmesség és a mértékletesség.

A királynénak ily átmenet nem jutott. A változás hirtelenül állított be nála. Az ő fák szelős zöld lombzata, mely az atyai kertben a zsege lány fölött ringatózott, egy varázsütéssel eltűnt és gyermekdéd futalságában ott látta magát a császári trónus bitor baldachinja alatt, túlmagasodva mindenki felett, nem csak földi nagysággal, hanem a báj, a kecsesség, a szépség és fiatalság teljével. Benső szeretet és lelkesült bámulat központjának érezte magát. A magasztalás, a legenda, és nemcsak az irigység és megszólás tárgya lett! A császár a maga gyopárszálát maga választotta ki s úgy és olyannak szerette, a mint a maga otthonában találta. S épen ez volt az, a mi a hagyományok és a megrögzött fogalmaknak meg nem felelt s a mi nem engedte, hogy tradíciószerű császárnő legyen, azaz az udvari páholyban, az udvari hintóban és az udvari ünnepségeken csak a kiválasztottaknak látható.

Ez élessé tette a kritikát. De a ki őt valójában megközelítette és megismerni törekedett, rabja lett teljes életére és az ellene irányzott nyilatkozat ép oly fájdalmasan érezte, mint ő maga. Hogy e körökben is találkoztak oly emberek, kik e fiatal lélekbe méretet csepegtettek, igen szomorú dolog. Ez okozta, hogy a fiatal fejedelemszony kerülni kezdte az embereket, nem mert gyűlölte őket, hanem mert félt tőlük. A gyűlöletet nem ismerte, idegen volt az az ő szívtől. Nagylelkűen tudott megbocsátani és bizonyára soha tudatosan senkinek nem ártott, senki ellen panaszt nem emelt. A király oly mélyen szerette őt, hogy csak egy szavába került volna, hogy könyörületből mindenkit eltávolítson, a ki földátának vélte, hogy a császárnőt kisebbitse, sőt — mondjuk ki egyenesen — szidalmazza. A császárnak sejtelve sem volt róla, hogy ez irányban mi és mennyi történt házassága első 22 évében. Az uralkodónőben megvolt a lelki-erő, hogy hallgasson. «Hiszen a ki engem szid is, azért szeretheti a császárt és hiven ragaszkodhatik hozzá.» Nemes árulás; de az én szívem azt sügta: hogy ha én valakit szeretek, nem bírnám azt ócsárolni, a kit ő legjobban szeret a világban. A felséges asszony sohasem szólt ezekről; nagyon is jól tudta, mily igaz-talanok tudnak lenni az emberek, s mily megdöglőn és hamar csinálnak nagy bajt a legaprólékosabb dologból. Hogy mily kegyet-lenül lehet egy szívet megbesezni, azt elég keserűen tapasztalta. Örömet tért vissza mind-annyszor Gödöllőre vagy Lainzba, a hol fesz-telenül mozoghatott. Hiszen ezt a vágyat az erdei nyugalom után még honi erdőiből hozta magával, a hol szabadon és kénye szerint kel-hetett, álmódosáinak és hajlamainak átengedte magát. Onnan hozta az Isten alkotta szabad természet rajongó, szenvedélyes szer-etét és mély megértését is, onnan az érzést, hogy ezen mérhetetlen tér és gazdagsághoz képest minden egyéb apró és hívságos, az ember maga csak atóm a teremtő mindenható kezében. Onnan hozta a csöndes elmélázást, a mély érzést, ellenállhatatlan egyszerű és eredeti voltát és tisztá, szűzies lelkületét. Olyan volt, mint a lilium és úgy is hullott el, csak-hogy a fehér harmatgyöngy helyett csillogó rubint reszketett rajta, egy vércsöpp, egy csöpp a szíve véreből!

Mikor a fejedelmi ara csöndes poszenhofeni kastélyát otthagya, hogy a büszke császári Burgba költözzék, a jövendő feljés öntudat-lanul megvolt a fiatal, mondhatni a gyermek-szívből. Otthon minden oly természetesnek tetszett: a repkény ölelte megszokott, kedves ház, a kert, az erdő, az anyja gondozása, a testvérek eleven szerése. Az új környezet komoly-sága, a szokatlan, nyomasztó léghő a fiatal nő benső életét gyors és teljes kifejlésre fakasztotta. Harmeczáróm éves korában a császárnő ott volt, a hova más nő csak ötven éves korában jut el: majdnem közömbösen nézte a világ forgását. Az emberek szenvedései, küzdelmei és gyötrelmei iránt meg volt az érzelme, de az emberek örömeit már nem értette meg. Az úgynevezett nagyvilág fölszines mulatságai, a hol a csalfa látszat elnyomja a valót, őt nem vonzotta. Tanulmányokra adta

magát, különösen nyelveket tanult, komoly és tartalmas könyveket olvasott s noha írásban sem volt közlekeny, magában mégis az írás-sal a legvonzóbb módon foglalatkoskodott.

Volt mértéklet, igen finom fölfogása minden iránt, a mi szép és jelentős, és erősen érdeklődött a tudomány iránt, de legerősebben a természet vonzotta őt. Ennek varázs-birodalmában járt oly évezete volt, melybe sohasem fáradt bele. Lelki szükségévé vált. Szerette a szelős magasztalásokat, az erdőt, a ligetet; szerette az alpesi világ merev szikláit, éles bérzfokait és nyulánk tornyait. Valóságos vágygyal fordult szeme a legmagasabb bérzetű felé és gyönyörrel követte a köd-sávok játszi lebegését, a mint hozzámúltak, körülvettek, aztán leereszkedtek a mélységbe. Szerette a mérhetetlen tengert, akár nyugalmában, akár a vihártól felkorbácsoltan. Ezer gondolatot és érzeményt keltett föl benne e látvány; de legjobban szerette a nap elmerül-tét követni a tengerben. Mily méla, fájdalmas volt ilyenkor tekintete, mintha arra gondolna, hogy szeretnének egy-egy életnapja merül le a végtelenségbe! És szerette a felhőtlenül világító ég alatt békésen elterülő síkságot, s szerette az erdő mély, hűs árnyékát és a ki-látást a mosolygó, eleven, duzzadó vidékre, mely mint bájos életkép tárult ki előtte. A királyné sohasem volt oly hozzáférhető, oly köz-lekeny, mint Isten szabad ege alatt. A természet lehelletétől az ő lelke felnyílott. E dicső óráknak mennyi drága emléket őrzöm lelkem-ben! E vándorlások közben nemcsak egész lényének ellenállhatatlan varázsát élvezhettem, hanem nem egy kedves kis epizód merült föl, melyekre meghatottan gondolok vissza, mint a királyné értelemteljes jószágának, természet-es és emberszerető érzésmódjának mindannyi tanujelére. Egyike e kis élményeknek e perczben oly elevenséggel merült föl, hogy nem állom el nem beszélni. Igaz, hogy csak a tényt bírom közölni; ama dicső kedély lehelletét, illatát bizony senki sem adhatná vissza, az már csak álmom, elfoszlott, elmúlt!

Úgy látom, mintha tegnap történt volna, az édes nyulánk természet a sötét gyászruhában az ő különös ruganyos és könnyű lép-teivel az erdő szelén haladni; hajadon fövel, a kalap az övhöz erősítve, s napernyő a kezében. A budai hegyeket jártuk, — életének utolsó éveiben volt ez, egy ragyogó szeptem-peri nap délutánján. A királyné az árnyékban járt, szeme előtt — igéző látvány gyanánt — a dunai ikerváros terület el a bucsúzó nap arany- és biborfényébe mártva; átellenben a királyi vár mint egy óriási korona nyúlt fel a kék láthatárba. Egyszerre megállt a királynő és egy hatalmas fal felé mutatott. Alatta a puha pázsitra terülve, mély álomban egy vándor fektűt; szégyenes, bár tiszta öltözete, hal-vány, még alva is bús arca mutatgott, hogy imette súlyos gondokkal küzdöhetett. A királynő halk léptekkel közelebb lépett, részvét-tel tekintett le rája és nála levő minden pénz-et jegyzőkönyvecskéjének egyik lapjába göngyölítve, a kis csomagot az alvó kalapja mellé tette, aztán ép oly óvatosan, a mint jött, távo-zott, előre mosolygva a szegény ember kel-lemes ébredésén... Aztán sietve kezdett távo-zni, de hirtelen megállott, és visszafordult, mert eszébe ötlött, hogy hátha hivatalan kéz meg-husitáná az alvónak szánt kellemes meg-lepetést? A szegény embert még mély álom-ban találta, a kis csomag még érintetlenül ott hevert a kalapja mellett. A királyné egy per-czig gondolkozva habozott, aztán azt sügta nekem: «Nem — fölkelteni nem szabad. Talán épen jól álmodik — kegyetlenség volna fölébrenszteni. Ezzel lehajolt, a pénz a kalap alá toltá, és távozott, — némi aggodalommal, hogy vajjon meglesz-e kis cselének sikere? Harmadnapra jó szíve teljes megnyugvást me-ritett a következő sorokból, melyek egy hírlap újdonságai közt megjelentek:

«Vannak még jó tündérek? Tegnap este a budai hegyek egyik kis korcsmájában egy szegényesen öltözött ember elköltötte szerény estebédjét. A közelében ülő vendégek arról beszélgettek, hogy Erzsébet királyné ezt a dél-utánt a budai hegységen töltötte, udvari hölgye kíséretében. Erre a szegény ember fölugrott helyéről és ragyogó szemekkel közeledett a beszélgetők asztalához. «Tehát ő volt!» Aztán

FESTETICS MARI GRÓFNŐ ARCZKÉPE. — Koller fényképe.

elmondotta, hogy aludt el tegnapelőtt az erdő szelén, mint ébredt föl napnyugtakor, mint nyúlt kalapja után és hogy ott lelta a kis papírcsomagot. «Ha még volnának tündérek» sohajtotta, «akkor tán segítséget remélhetnék.» És ott talált egy sor tiszta aranyat!... És leírta, hogy mily nyomorban voltak otthon felesége és gyermeke, hogy munkája nem volt és azzal a szándékkal ment a hegyek közé, hogy kolduljon családja számára... de nem tudta magát rászánni... És hát vannak még angyalok s az övé a királynő volt!... Isten áldja most és mindenkor!...»

Ő Felsőge tehát meg volt nyugodva, hogy az adomány jó kézbe jutott. De hozzá tette: Mégis kár volt, hogy az újságba került... Hisz oly természetes dolog...

A gyémántos korona nyoma az ő gyengéd homlokát. A természet kedvenc gyermekének komor és nyomasztó lehetett kezdetül fogva a bécsi Hofburg levegője. Nyár felé Laxen-burggal cserélte föl, a hol József császár szer-etett élni. Ez is bizonyára fejedelmi lakhely volt, de a pompás régi fák mély árnyékával a melábu egész felhői is terülnek le a kert pázsitjára és virággyaira.

A kastély ódon és termei sötétek. A nap nem igen fér hozzá, valami szomorúság lebe-gett a ház fölött. Itt élt a fiatal királynő, ide-genektől körülveve, mint egy ismeretlen ele-mek körébe zárva — naphosszat egyedül! Betöltetlen vágyakozás, csöndes merengés, méla tündős közben folyt le az idő, hogy ne kelet-kezett volna benne az elhagyatottság mond-hatatlanul nyomasztó érzete? Fájdalmasan vi-selte ura távollétét — mert a császár, kor-mánymintai ügyeitől elhálmozva, az egész napot Bécsben töltötte. Bizonyára ő is úgy fájlalta az elkülönzést, mint a királynő — s csakis rendíthetetlen, minden más érzést legyőző kö-telességérzete tette neki elviselhetővé. A királynénak nem volt ily elfoglaltsága, se foglal-kozási köre. Egyedül maradt vágyakozásával, körülötte csupa csend. És szíve összeszorult, mert nagy különbség van a magány közt, melyet keresünk s a közt, mely fogva tart, melyet keresünk s a közt, mely fogva tart.

A császár szerető szemét ez a hangulat ter-mészetesen el nem kerülhette. Már egyik leg-közelebbi nap hajnalán — még ott csillogott a harmat a füveken — a fiatal uralkodó az ő drága gyöngyét Bécsbe «szöktette.» De a két szív öröme nem soká tartott. «Egy had-nagnak» — így szólta a kemény itélet, «meg van engedve, hogy kis feleségével kora reggel könnyű batáron a városba hajtsón, — de császárhoz ez nem illik.» S a fiatal fejedele-mő ismét magára maradt és magányosság-gában tovább szötte szomorú álmait. Ez a magány lassan-lassan fájdalmas megszokásá,

idővel pedig szükségé válik. A benső meleg érzés, a megrendíthetetlen bizalom, a szívbéli hajlam, mely a nőt urához fűzte, érintetlen marad Erzsébet szívében, csak a megnyilatkozása másforma, mint közönséges halandóknál, kiknek meg van engedve megszólás és gánestól menten azt az utat járni, melyet szerető szív oly könnyen megtalál.

Lehetetlen nekem meghatottság nélkül gondolni a nagyszonyra — s ez az érzés el nem fog hagyni síromig. Ez talán onnan van, hogy a mi fölöttébe lebegett, az a szellemi, néven nem nevezhető, szóval ki nem fejezhető, leírhatatlan «Valami», talán még erősebben uralkodott rajtam, mint személyének magas és elragadó szépsége. És ez a Valami még ott lebegett feje fölött, mikor utoljára látták szemem. Szép maradt ő még ezen utolsó órában is, ama rémületes fájdalom közepette, mely orczáit elhalványította, redőibe húzta homlokát — s a ragyogóan dicső uralkodónő Mater dolorosává változott. Akkor is — a fájdalom csak még meghatóbbá tette vonásainak szépségét.

De hát még, mikor először állhattam vele szemben, mily igéz, mily kábítóan szép volt! Nyulánk, magas, gyengéd, finom volt — tündérvéltém látni. Azután a hangja! Az a halk, enyhe só édes borzongással illette meg a szívet. Vonásain a mély bizonyos árnyalata uralkodott, melyet könnyen és meglepő gyorsan egy leírhatatlanul bájos, pajzán mosoly tudott fölváltani, — eleinte csak szememben, s csak onnan szállva finom ajkákra. Akárhányszor láttam is, mindig újból vágytam rá és lestem föltünését. Egyik oly ellenállhatatlan volt, mint a másik s nem szünhettem meg eltűnődni azon, hogy mi lehet ama mély forrása. A mosolyon kevésbé tündétem, mert ama fiatal napokban még könnyen akadt alkalom a pajzanságra. A nap is könnyen tör át a felhőkön — s akkor a végzet vas marka még nem zúta volt össze az anyai szívet. Ettől fogva bizony eltűnt a mosoly örökre.

A szellemi érintkezésben a királynő igen élénk és élénkítő volt. Sohse fáradt bele az ember társalgásába. Ötletei ütők voltak, s eredetiek, mint logikája és eszejárása. Mindig újat fedezett fel benne az ember, mindig meglepőt. Finom szöveget, komplikált természet volt — rá is ért saját lelkének minden mozanatát meglesni s a végteligen tudott eltűnődni és kutatni. Mily ellenállhatatlan volt, mikor néha bájos jókedvében valami eszmét vagy állítást vetett föl, melyről igen jól tudta, hogy paradoxális és problematikus. Oly ügyesen állította föl és szötte egymásból theziseit, hogy végül is győztes maradt. Egy kis sophistikát, egy kis ötletességet vegyített a vitaközébe, de alapjában a logika ritka szigora képezte fegyverét — mindig pedig majdnem szemfényvesztő gyorsasággal hozott elő új érveket, a hol épen találta. És ilyenkor arca gyödrökében és fényes szemében felvillant genialis pajzanság látszó, mennyire gyönyörködik hallgatóinak ámulásában, a kik a váratlan és elmesé fordulat által le voltak fegyverezve. Hogy mily bájos volt, mikor egy ily kis diadalt előkészített, azt leírni lehetetlen; most is, a mig e sorokat írom, elevenen érzem ezt a varázst és órahosszat tudnám azt az érzést utána álmodni — akkor persze csendes elragadtatással, ma csak kimondhatatlan szomorúsággal. A hogy a kedvesség egész teljén látom, melylyel az alkotó ő parázl felruházta, úgy felmerül előttem az első évek melabújta is, mely lehelletserien lebegett vonásai fölött — s a fia halála utáni körbél az a fájdalmas tekintet, mely mintegy segélyt esdve révedezett a távolba, az a tekintet, mely oly szívhátsón érintett, hogy az ember örömet adta volna oda saját életét, hogy eltűnőse.

Szent Orsolya a maga mártýrhalálát előre megálmodta. Carpaecio csodálatos festményben mutatja a szent nőt: édes álom a mélyeségs béke kifejezését varázsolta a fiatal arcra; csak az ajk körül lebeg egy méla mosoly, mely sejteti, hogy az álomlátás fájdalmas. Talán a királynő segélyt kereső tekintetében is már jelentkezett ama tragikus végzet homályos sejtése, mely a királyt egyetlen támaszától, a birodalmat a császárnőtól és

DARBAJ-SCHIEITER GYÖRGY EZREDES.

királynőtől megfosztandó volt — mely őt, a gyöngéd, finom, bájos lényt, a minden ízében királynőt durva eszközökkel, könyörtelenül a hideg kövekre dobta, halálra sebezve egy gyáva gyilkos-gaz kezétől? Nem félt ő a haláltól — hisz, mikor lesújtott rá a gyilkos, a fájdalomnak egy hangját sem hallatta — hanem tán csak a durva kéz érintésétől kerestem ama sejtelmest tekintet menekülést, ama szörnyű kéztől, az orgyilkos erőszakos kezétől... Aztán szabadultan feküdt ott, de mozdulatlanul is, disz és virág nélküli koporsóban, a császárnő, a királynő, a mártýr! Mély béke volt a nemes vonásokon, a most is fénytel, hullámzó hajzattal mint halottas koszorúval a gondtól immár mentes homlokán; a sötét pillák mélyen becsukódva a sápadt orcákra, és a régi fájó mosoly az örökre elnémult ajkakon. Az átszűrt szív fölött összetett kezében olvasó és egy kis kereszt. De a nagy kereszt, melyet oly sokáig hordania kellett, le volt róla véve... Aztán hoztak neki virágot is. Lábai alatt ibolyacsokor volt és sok pompás fűzér, mert tudták ott is, hogy életében nagyon szerette a virágot. De nekem egy kis bokréta tetszett a legékebb adományak, mert a halálatosság kötötte és öntözte néhány könyvesseppel a szerény csokrocskát.

Egy kis fiú hozta. Mikor kérdezték, hogy ki és mit akar, féltékeny mondta: «A szegény úrnőnek, ki ott benn fekszik, hoznám ezt a pár szál virágot.» — «Hát ismered őt?» — «Oh igen. Hisz délelőtt a városba ment — én a hidon álltam és sirtam. Ő megállott és kedvesen kérdezte: Miért sírsz? Talán éhes vagy? Nem, mondtam, hanem az anyám pénzt adott, hogy láss meg vegyek — s most verést kapok. Az úrnő egy pár szót szolt egy másiknak, a ki vele volt, attól pénzt kapott és kezembe tette. Arany volt, egészen megijedtem; akkor ő mosolygott s azt mondta: De most mindjárt menj haza, ne mutasd meg a pénzt senkinek, mert valaki elvinné tőled — s most már ne félj, nem fog megverni az anyád. Aztán elment. De látam hallottam, hogy a jó hölgy halva van s hogy ő császárnő volt — most elhozta neki ezt a virágot.» — «Magad akarod odatenni?» — «Nem, szolt a fiú, nem bírnék rá nézni.» És könnye csordulván, hirtelen elszaladt.

A kis ibolyabokrétá a dicső asszony lábainál illatozott. Ki számlálhatta volna meg a csokrokat, ha minden jótétémény, melyet ő csendben és titokban nyújtott, virágszállá változva, oda került volna koporsója elé...? Utolsó tette is jó tett volt.

Béke vele: a dicsővel, a ki Isten adta igaz királyi voltaival egyszerűen járt az emberek közt, disz és fényesség nélkül — béke a jó, meleg, nemes szívnek! Amen.

A CAPUAI HŐS.

Darbay ezredes.

Garibaldi magyar tisztjei, az olasz egység bajnokai, hova lettek? Ötven év sem múlt el még a nagy küzdelem óta, s mégis nagy temető rejti a Garibaldi-emlékek javarészét. Elköltöztek egymás után Teleki Sándor, Frigyesi, Eber Nándor, Bethlen Gergely, Eberhard tábornok. Meghalt Türr István, Garibaldi vezérkari főnöke, Nápoly kormányzója, s alig két hete borult a föld irthon, Budapesten, Darbay-Scheiter György ezredesre, a kit a capuai hős nevének örökölt meg a Garibaldi-korszak története. A marsalai dicső ezer hős magyar vitézeiből már csak talán Óváry Lipót, a nemrég nyugalomba vonult országos fővelvél-táros él közöttünk.

Ezek a magyar hősök mind az olaszországi magyar légio tagjai voltak, a magyar légioé, melyet a villafrancai béke után feloszlattak, szabadságharcosaink nagy keserűségére. Sok magyar tért vissza akkor hazájába, vagy széledt el szerte a világban. De voltak közöttük elegendő, a kik nem tágtottak a szabadság ügye mellől, s ezek Garibaldihoz csatlakoztak.

Volt az Olaszországban maradtak közt — beszélték egykor nekem a hősök egyike — vagy kétszáz huszár, s ezekből alakult meg a híres piacenzai huszárezred. Ragyogó daliák voltak, régi Rákóczi-korabeli uniformisukban. Nép-szerűek is voltak. Az olasz nép rajongott értük. Tisztjeik nagyszámú magyarok voltak s a legénység zöme is magyar. Bethlen Olivér gróf, Bem tábornok egykori szárnysegéde volt az ezredesük. Volt is reá gondja, hogy ne essék esorba ezredének magyar karakterén. A zenekarát ő maga tanította be fűttségével a magyar nótákra, s minthogy az ezred, olasz szokás szerint, zeneszóval szokott vonulni a templomi misére, a Rákóczi-marsolt, a Kossuth-nótától, a Klapka-indulótól és a legszebb magyar daloktól visszhangzottak a régi olasz egyházak boltzatai. E hazai hangok zenéjével vonultak 1860 június első vasárnapján, a statutum ünnepén, a piacenzai huszárok Viktor Emánuel szard király elé is. Ezredesük nagy hatással mutatta be őket. Maga előre lovagolt fehérszőrű paripáján, lovát tédre ejtette, midőn a király elé ért, aztán parancsszavára elvonult az ezred a gyönyörű látványtól megbívt király előtt.

A magyar vitézségnek és a magyar becsületnek ragyogó példái voltak Garibaldi magyar huszárai közt Darbay-Scheiter György ezredes, kiról e sorok szólnak. Magyar becsületéről szölok, és méltán, holott Darbay György a haza fogadott gyermekei közül való. Bölcsőjét nem magyar földön ringatták. Alsó-Ausztriában született nyolcezerévként évvel ezelőtt, 1827 márczius 17-ikén s osztrák dsidás-hadnagy volt 1848-ig. Akkor, lelkesedésből, a magyar ügy pártjára állt s mint honvéd-huszárhadnagy küzdötte végig a szabadságharcot. Világos után menekült, in contumaciai halálra ítélték, s ette a száműzetés keserűnyerét. Tisztelt és becsült tagja volt a magyar emigrációnak, magyar a nevében is, mert német nevet már a szabadságharc idején a magyaros hangzású Darbayra változtatta át. Menekültségének első állomása Anglia volt, hol művelt ifjú léte re tanítással tartotta fenn magát. Aztán Olaszországba ment, és belépett abba a magyar légioba, melynek élén Hász ezredes állt, Kossuth barátja. Midőn ez a légio — 1859-ben — feloszlott, Darbay sok magyar társával az olasz egység katonája lett. Egyike volt a marsalai ezernek, s utóbb, mint a felszabadító sereg tagjának, része volt Nápoly bevételeiben. A dicsőség napja Capuanál sütt reá legmelegebben. Döntő jelentőségű esata folyt le itt. A királyiak sietve vonultak el Nápolyból s október másodikán megtámadták Garibaldiak a Volturo folyó mögött álló huszonöt ezer önkéntesét. A Garibaldisták nagy bajjal állhattak meg helyőket a királyiakkal szemben, kiket a capuai vár ágyúi is támogattak. De a győzelem mégis az övek lett. Hogy így történt, abban fő része volt Darbay ezredesnek, ki huszárezredének éj idején, parancs ellenére vezényelt támadást az ezredét körülvevő különítmény ellen, s győzelemre vezette katonáit — s a magyar légio maroknyi

gyalogságának, mely hősi kitartással fogadta a királyi lovasság támadását, holtan is hagyta az ütközet terén két tisztjét: Fleght és Kanjukot. Darbay ekkor kapta meg az olasz királyi savoyai lovagkeresztet s ez időtől fogva emlegették őt e disztó jelzővel: a capuai hős.

Garibaldiak hű embere maradt mindvégig. A második sziciliái hadjárat idején, 1862-ben, a királyiak Darbayra vetették szemüket s őt akarták megnyerni vezéréül azoknak a királyi csapatoknak, melyek utóbb Aspromontenál körülvették és megsebesítették Garibaldiat. Darbay visszautasította a neki felajánlott szerepeit. Vállalkozott reá más — sajnos, az is magyar ember volt.

Az általános amneszia idején, 1867-ben, Darbay visszatért Magyarországra. Itthon is maradt haláláig. 1871-ben megöszült, feleségül véve régi gyermekkori barátjának, komócsi Peláthy Józsefnek özvegyét. Elég hamar elvesztette hitvesét, örökségül kapta tőle vagyonát s értékes belvárosi házat. De nemes lelki-letével nem magának, hanem felesége első házasságából származó gyermekeinek tekintette a jelentékeny vagyont. Ő maga szerény élt, megosztva életének munkáját nem nagy szabású gazdasági tevékenységre és az öreg honvédek ügyeinek istapolása közt. Másodéneke volt mindhaláláig az 1848—49-es honvédegyetlek országos egyesületének s felügyelőbizottsági tagja az 1848—49-es magyar királyi honvédelemédekházak. Egyébként nemes igénytelenséggel járt közöttünk, lelke mélyén spólvá a jó öntudatot: a capuai hős öntudatát!

A KOLOZSVÁRI ÚJ EGYETEMI KÖNYVTÁR.

Kolozsvárt az egyetem és az erdélyi múzeum egyesített könyvtárai elhelyezésére szánt új épületet 1906 júliusában kezdték építeni, ez év februárius elején nyitották meg és a minap, május 19-én, föl is avatták. Ez a három dátum jelzi az épület történetét. Ez a könyvtár egy darab Nyugat itt, a keleti határ centrumában, az új Magyarországnak hiteles bizonyítéka, melyre a zarárdékat és a peccsét az avatáson megjelentek élén az avatást vezető miniszter, gróf Apponyi Albert ültette rá.

Itthon és a külföldön magára áll, nem épen azért, mert a legújabb vívmányok gyakorlati alkalmazásán túl a fejlett technika eredményeit okosan használta föl, hanem mert a mellett, hogy a könyvtár építési tudományának minden kívánságát megvalósította, fölfogásban és építési típusban is haladást jelent s mert berendezésében és felszerelésében meglepetést keltő újításokat kínál. Nem érdeketlen megjegyezni, hogy az elfogadott terv minden változtatás nélkül került kivételre és hogy az előirányzott költségvetés keretében még némi megtakarítással készült el. Ez bizonyára a tervezés meggondoltságát és megbízhatóságát jelenti, de jelent még mást is, megérteti, hogy az építész és a szakember együtt dolgozott benne. Mert csak így lett elérhető, hogy egyik a másik munkáját nem zavarta össze és egymást segítve kiforrított munkát adhattak.

A Miko-utca bal oldalán az egyetem orvosi karának intézetei és a Karolina országos kórházzal kapcsolatos klinikái állanak. Velök szemben fognak emelkedni az egyetemnek az erdélyi múzeummal szerves összeköttetésben álló intézetei. E ezéla az állam már nagyobb területet vásárolt előre és telektőlmen élén, a Szent-György térre vágó sarkon, a könyvtárat meg is építette, mely mint imponáló és biztató bevezetés régi remények megvalósulásával kecsgetet.

A teleknek letompított sarkán emelkedik a két emeletes főépület homlokzata, melyből az utca vonalán és a keleti oldalon egy-egy szárny, középen a fötengelyen egy-egy emeletű épület indul. E három tagot gyengén hajló ívek kötik össze és a keleti szárny végéhez egy különálló nagy vasbeton épület kapcsolódik. Ez a tulajdonképeni könyvtár, (repositorium,) mely a főépülettel még a fötengelyen elhelyezett olvasóterembe vívó fedett folyosón keresztül közeledik.

Az alaprajznak ily elrendezése következtében alakult udvarok az alagsorban átjárókkal vannak összekötve, vagyis az egész épületben

A KOLOZSVÁRI ÚJ EGYETEMI KÖNYVTÁR. — A repositórium második emeletéről.

nincs egyetlen elrejtett szeglet, vagy zugoly sem, hanem annak minden egyes udvara megközelíthető, tehát az egészet széles kocsút fonja körül, a mi tisztaság, kényelem és főként tűzbiztonság szempontjából megbecsülhetetlen tulajdonsága. Ily alaprajz mellett az épület tisztasága, világossága, rendje és biztonsága kifogástalannak mondható. Az alaprajz kitünősége eredményezte azt is, hogy lehetővé vált az épület belsejében teljesen tiszta, egyenletes és közvetetlen világítást, minden oldalról szabad levegőt nyerni. Ez az alaprajz az épület tömegét okosan tagolja, az egyes épületrészeket szerencsésen elkülöníti egymástól, de a nélkül, hogy az egésznek szemmel látható egységét megbontaná. Minden részének különálló, egymással nem érintkező fedele is a lehetőségig csökkenti a tűz veszedelmét. Az így önálló részek az épületnek belső tagolását és elrendezését is megkönnyítik. A fötengelyen fekvő középrészen a nagy közönség számára szolgáló helyiségek: az előcsarnok, ruhatár, nagy olvasó-terem, a katalógus, az előadó és kiállítás termek vannak elhelyezve, az ives összeköttetésekben a hirdlap- és folyóiratolvasók, balra az igazgatószék, jobbra a könyvtári tisztviselők munkatermébe torkollanak. Így azután a három olvasóterem az épület központi részén világosság centruma a könyvtári életnek, úgy a forgalomnak, mint a szolgáltatásnak. A főépület első emeletén a speciális gyűjtemények és a hozzájuk tartozó dolgozó, a második emeleten a múzeumi levéltárak és a levéltári dolgozó nyertek helyet. A gyűjtemények részére készült termek mindenütt tömör fallal záródnak és a közönség részére szolgáló helyiségektől teljesen elkülönülnek. Alsó és felső földemük vasbetonból készült, a mi tűzi veszedelem ellen számítot óvintézkedés. Vasbetonból valók a főépület és a repositórium lépcsői is.

Mivel az egyes gyűjtemények mellé tervezett külön dolgozó és olvasóterem természetesen osztlak meg a látogatókat, két célt sikerült ezzel elérni. Először azt, hogy a könyvtári anyag mindig a saját természetének megfelelő kezelés és felügyelet alatt jut a közönség kezébe, másodsor azt, hogy a centrális olvasóteremmel együttjáró bajokt el lehet kerülni. Ma még szokatlan, de mindinkább hódít a decentralizált olvasóterem gondolata. Mivel a nyilvános könyvtártól senkit visszautasítani nem szabad, gondoskodtak egy különálló és az alagsorban elhelyezett népkönyvtár felállításával arról is, hogy a tudományos munkát nem végző közönség a saját igényei szerint használhassa a könyvtárat. Ily módon a város minden rétege bizvást keresheti föl a könyvtárat, mert meg fogja benne találni a maga helyét, műveltsége és igényei szerint őt megillető tudományos vagy szórakoztató és

e mellett művelő anyagot és eszközöket. Az egész könyvtárban hat olvasó- és dolgozóteremben egy időben 182 és a népkönyvtárral együtt 252 ülőhely nyílik meg az iskolán kívüli tanulás és nemes szórakozás vagy komoly tanulmány emberei számára.

Az alaprajz világosságából kitűnik, hogy a könyvtárnak bármely látogatója egyenesen és mindenki kikerülésével juthat oda, a hova menni akar. Így azután senki nem zavar senkit, nem jár keresztül termeken, a hol semmi keresni valója nincsen, ezért úgy a hivatalos belső munka, mint a kiszolgálás zavartalanul folyhat és fölszemes kérdésközdéstől vagy zaklatástól mindenki ment marad. Ilyképen az épületben alig vannak távolságok és a mik vannak is, azokat is csökkentették részint azzal, hogy az inkább egymásra utalt helyiségek közelebb vannak egymáshoz, részint azzal, hogy az érintkezés és a forgalom gyorsítására a kinálkozó vívmányokat fölhasználták. Az egész épületben külön házi telefon köti össze a hivatalos és forgalmi helyiségeket, lift és emelőgépet végzi a könyvszállítás és kiszolgálás nehezét. A könyvtári hivatal és a könyvkötő műhely egymás fölött vannak elhelyezve és közöttük kézi lift szolgál és a házi telefon közvetíti az érintkezést.

Az olvasóteremben minden olvasónak 120 centiméter széles és 80 centiméter mély asztal áll rendelkezésére, minden asztalon írószerszám, sülyesztett tintatartó, tolltartó, olvasótámla, írómappa és az asztal bal oldalán emelkedő polcos állvány. Az asztalok lapján elmés és felette gyakorlati újítást találunk. Az asztal jobb széle ki van vágva, olyanformán, mint a zongora födele. Az olvasó nem kénytelen görnyedezni az egyenes vágású asztal mellett s az eléje állított székek elhelyezésében körülbelül 60 centiméter távolságot nyerne. Ez pedig nagy építési megtakarítást jelent.

Az olvasóteremek tözsomszédságában vannak a könyvtári hivatal helyiségei és ezek megint a repositórium közvetlen szomszédai. Így azután a tisztviselők a közönség és a könyvtári repositórium gyors kiszolgálására egyaránt képesek.

A repositórium is kétemeletes. De az alagsorban egy teljesen világos és száraz helyiségben a hirdlapkönyvtár, alatta egy másik száraz és szintén világos pincehelyiségben a duplomok és csonkaságok vagy hiányos munkák nyertek helyet. A földszint és a két emelet közbe eső üvegfüdém két-két könyvtári emeletre oszlanak, ily módon kilenc könyvsor van egymás fölé helyezve. Az egész repositórium hosszában három czellára van osztva, ezek egymástól izoláló tömör monierfallal és ajtókkal választódnak el, úgy hogy tűz esetén mindig csak egy cella anyaga foroghat veszedelem-

AZ ÉPÜLET KÜLSÉJE.

ben. A külső légnyomás legyőzésére az új rendszerű feneztra ablakokat alkalmazták. Kettős, vaskeretbe foglalt és légmentesen záródó ablakok, alkalmasak arra, hogy belső gyulladás esetén ellenálljanak a külső levegőnek, és arra, hogy külső tűz ellen megvédelmezzék a repositórium anyagát.

A repositórium végében külön és attól teljesen tömören elválasztott falak között külön lépcsőházak vannak, az egyikben a pater-noster jár, a másikban a lift. Az így elkülönített lépcsőházak igen jól beválnak, mert először nem szolgálnak tűz esetén a láng és füst kéményeül, azután rajtuk keresztül sem por, sem meleg nem száll föl, hogy fent a tető alatt fölhalmozódva, rongálja a könyv kötését, vagy a port fölszállítva, beporolja az egész könyvanyagot. Tisztaságot és biztonságot célul egyképpen szolgálnak, a közlekedést könnyítik. A könyvanyag elhelyezésére a könyvtárigazgató Erdélyi Pál szabadalmazott állványrendszerét fogadták el. Ez a ma divatos bármely külföldi állványrendszerrel mérkőzik. Jóval egyszerűbb, azután könnyebb kezelésű, sokkal tisztább, segélyével a legkisebb terület is kihasználható és mindezek tetejében még valamennyinél olcsóbb is. A kolozsvári könyvtáron kívül ezt rendelték meg a József mű-

HIRLAPGYŰJTEMÉNY.

OLVASÓTEREM.

A KOLOZSVÁRI ÚJ EGYETEMI KÖNYVTÁR.

egyetem könyvtára részére és eddig valami tíz kisebb könyvtárban is használják.

A könyvtár épülete telekkel, berendezéssel és felszereléssel az egy millió hétszáz ezer koronát sem éri el. Tervét Korb Flóris és Giergl Kálmán fővárosi építészek, a könyvtár igazgatójával, dr. Erdélyi Pállal egyetértve készítették s az építkezést dr. Tóth Lajos miniszteri tanácsos elnökelete alatt működő építő bizottság vezette. *Borsai.*

FÉRFIAK.

A Nemzeti Színház bemutatója.

Férfiakról kívánt Bíró Lajos drámát írni, de művében a főszerepet nő játssza. Egy budapesti dúsgazdag bankár-lányról van szó, a ki irtózik a jelentéktelen férfiakról s rendkívüli, erőteljes, vakmerő férfit kíván, még ha az illető bűnös előéletű lenne is. E hajlama daczára a leány előbb egy jelentéktelen grófnak igéri oda a kezét, majd a gróftól megundorodva, egy még jelentéktelenebb kalandornak, a ki még csak nem is önálló szélhámos, hanem csak egy merész pénzhamisítónak akaratnélküli bűnsegédje. A leány azonban az óhajtott nagy egyéniségnek hiszi a kis kalandort s neijévé lesz. Csakhamar azonban belátja tévedését s megtalálja a keresve keresett nagyszabású jellemet, a vakmerő pénzhamisítót, az

A férj alapjában jobbra való ember volna, hisz minden bűnös terv a pénzhamisítótól indult ki, a ki ide-oda ráncigálja s kitanítja a szegény, akaratnélküli embert. Mióta állítható az, hogy a bűnszerző démon az igazi jeles, a szerencsétlen áldozat pedig a megvetendő bűnös? S miért annyira gyarló a gróf, a ki pedig nem hamisított pénzt s még csak bűnsegéd sem volt a pénz forgalombahozatalánál? Elfogadható-e az, hogy ez alakok hitványa, pulya embereknek lepleztesse le s csak a pénzhamisító álljon büszkén, fölemelt fővel, mintha az újkor Messiása lenne?

Bíró Lajos alaptévedése az ő világfelfogásában rejlik. E dráma szerint az az igazi nagyság, a ki, bármily téves vagy bűnös irányban halad is, de a megszokott átlagos emberek útjától eltér. Ellenben gyarló és silány az oly ember, a ki nem mer s nem tud bátran a tisztes konvencionális útról eltérni. Ez a felfogás személyesül meg a nagy egyéniségnek, a pénzhamisítónak alakjában. Érezte a szerző, hogy ha e tételt egész leplezetlenül mondja ki, nyílt ellenmondásra talál a közönségben. Azért festi a pénzhamisítót úgy, mintha az korszakalkotó nagy tudós volna. Az energiák állandóságának törvényét kutatja s találja meg a műben. Világraszóló magyar lángelme, a ki csak azért hamisít pénzt, hogy nagy teoriája felfedezéséhez kellő anyagi eszköze legyen. De ha

IZABELLA FŐHERCEGNŐ LÁTOGATÁSA A KIÁLLÍTÁSON.

eselő leírásokkal, sem sok okoskodással nem akasztja meg a mesét s így ében tartja közönsége figyelmét. Szerzőtől, a ki eddig csak mint elbeszélő szerepelt s ki e művel lép fel először színpadunkon, ez figyelmet érdemlő jelenség.

A szereplők közül a tudós alakjában Pethes nyújtott erős, férfias egyéniséget. *Odry* a gróf hálátlan szerepével küzdött meg sikeresen. A bankárlányt a színház újonnan szerződött tagja, *Aczél* Iлона játszotta.

Palágyi Lajos.

«A MAKRANCZOS HÖLGY.»

A Magyar Kir. Operaház újdonsága. 1909 május 20.

Félszázada rég elmúlt, hogy a Kisfaludy-Társaság megindította Shakespeare teljes magyar fordításának kiadását. Azóta irodalmi nyelvünk változott, a Társaság is tervbe vette a magyar Shakespeare nyelvének átdolgozását mai nyelvérzékünk, nyelvhasználatunk igényeinek megfelelően. Ilyen újításra szorul már címében is «A makranczos hölgy»; a mai irodalmi nyelv «nő»-nek mondaná az elavult, különben is kevésbé általános jelentésű, inkább magasrangú nőt jelentő «hölgy» nevet. A divatját múlt cím semmi esetre sem növeli a

AUGUSTIA FŐHERCEGNŐ A KIÁLLÍTÁSON, SZTERÉNYI ÁLLAMTITKÁR KISÉRETÉBEN.

elhinnők is azt, hogy egy legújabb magyar tudós ilyenemű korszakos fölfedezést tett, méltán kérdezzük, okvetlenül szükséges-e ehhez a pénzhamisítás? Kopernikus, Galilei, Kepler, Newton s az emberiség nagyjai pénzhamisítás nélkül is létre tudták nagy alkotásaikat hozni. Csak a legmodernebb irodalom állítólagos nagy tudósainak jelleméhez tartozik a sötét múlt és a bűnös hajlam. Mintha igazi nagyság nem épen a jellem kiválóságával járna együtt.

S el nem fogadjuk a szerző állítását, a melylyel művét befejezi s hősét tisztára mosni igyekszik, hogy t. i. a tudós hős világraszóló fölfedezésével busásan fizeti vissza a világnak azt a nagy kárt, a melyet neki szélhámoságával s pénzhamisításával okozott. Sőt ezzel még fokozza a kárt, kettős romlást idéz elő. Szédelgéssel anyagilag károsítja a világot s végül fennen emlegetett tudós voltával a tudomány nemes, tiszta, eszményi voltába vetett hitet rendíti meg s azt a felfogást terjeszti, mintha tudományos érdem vagy kiválóság elvetemült jellemmel járna együtt s emberi gazságoknak szolgálhatna köpenyül.

De bár sem a szerző fölfogását, sem alakjait nem fogadjuk is el, azt el kell ismernünk, hogy erős érzéke van a gyorsan czélja felé siető színpadi cselekmény iránt. Eltérőn bizonyos divatoktól, a melyek a drámai cselekmény helyett környezet-rajzot s aprólékos festést nyújtanak, a szerző mesét ad, sem pepe-

AZ ISKOLA NÖVENDÉKEI MUNKA KÖZBEN.

A BUDAPESTI ÁLLAMI NŐIPARISKOLA KIÁLLÍTÁSÁBÓL. — Jely Gyula felvételei.

MŰHÍMZÉSEK.

darab vonzóerejét; ez pedig kár, mert a pompás vigjátékából írt operával az egyetlen magyar operaház a legszebb, legérdemesebb művészi alkotások egyikét illesztette műsorába.

Igaz, hogy «A makranczos nő» zenéjének stílusa is divátját múlta; ez nem volna baj, ha a művet már harmincz év óta adnák Budapestben, hiszen sokkal régebb fajta darabokat is szoktak adni; de a közönség, ha valamit először kap: újszerűséget vár tőle, valami meglepőt. Ez a legfőbb hódító elem nincs meg Goetz Herrmann zenéjében; a Zürichben 1876-ban elhunyt zeneköltő 36 éves koráig sok mindent alkotott, a miből mint igazi nagy tehetséget ismerjük meg, de sem úttörő lángelme nem volt, sem az akkor még nem diadalmas nagy úttörőnek: Wagner Rikárdnak legnagyobb szabású zenésdrámáit nem ismerte, belőlük nem tanulhatott. Különben is olyan jellegű zene, a minő a germán istenek és Nibelung-fajzat történeteihez, a mondai korban élt Tristan óriási szenvedélyhez vagy a nürnbergi mesterdalnokok nehézkes czéh-hagyományai ellen vívott küzdelemhez kellett: ilyen nehéz fegyverzetű, pathétikus, hatalmas zene éppen nem illett volna «A makranczos hölgy» olasz levegőjű csel-vigjátékához.

A tartalmas Shakespeare-darabot operaszöveggé dolgozza a schweizti, számos költő és művész adott Widmann-család egyik tagja, József Viktor; az előjátékot elhagyta, az öt felvonást négyre szabta, szinte sürítette a cselekményt, a szétfutó szálakat összefűzte, úgy, hogy az opera-alakban a darab meséje sokkal áttekinthetőbb és logikusabb. A szelíd Bianca három kérője közül az egyik hiányzik, a másiknak apja nem szerepel, stb. S így sokkal egyszerűbbé, nem akarjuk mondani, szegényebbé lett a darab. Egyszersmind — s ezt érdemül röjjük fel az írónak — a Shakespeare korában kedvelt durva hangot és magának a hősnak, Petrucchiának állatszeli-dítőhöz illő nyersséget letompította, szelídítette; így sokkal illőbb is a mindig ideálizáló zenéhez. A szövegben csak apróbb hibákat találunk, a minő például az, hogy a házastárs, úrhatalmát Katalin ellen késő este fel-lázadó és szolgálatát már-már elhagyó cseleltség nagyon is gyorsan hajt a szép szóra és megy vissza, a már el nem tűrt igába. Azonban ez is csak a «makranczos» házi zsarnokot jellemző epizód, nem az előttünk folyó dráma oszlopos jelentőségű, szerves alkatrezé. — Sokkal súlyosabb kifogás alá esik a szöveg magyar fordítása; a helyett, hogy a zene egyedül parancsoló igényeinek megfelelné: azzal sokszor hadilábon áll, a zene hangsúlyát már önkénytelenül is követő énekesekre ilyen hangsúlyozású mondatokat kényszerít: «Mit BAnom én?» (e helyett: «MIT bánom én?»), vagy: «Hamis vagy AM magad!» (e helyett: «HAMIS vagy AM MAGAD!»). A hallgatóság magyar nyelvérzékének ilyen súlyos

és rendszeres megsértése persze csökkenti az élvezetet.

Pedig a nálunk eddig egészen ismeretlen Goetz zenéje olyan minden ízében gyönyörködhető, olyan dallamos és arányos, a szöveg értelmezés, hangulatához ragaszkodó és színes, mintha a legismertebb nagy mesterek egyike írta volna, talán Volkmann vagy Schumann. Igaz, hogy Volkmann sohasem próbálkozott a színpaddal, Schumann is csak egyetlen operát írt: a sokszor, de mindig sikertelenül életre keltett «Genová»-t. Goetz zenéje színszerűbb, mint az említett ábrándos klasszikusoké, de azért hiányzik belőle az a kitörő erő, az az egyszerre megrohanó hév, a melynek a közönség rögtön megadja magát. Szép, mesteri erőfokozások, a bájos fő dallam kísérő szólamainak szépsége, művészi érték, nagyobb. Nem egyszerű problémát old meg, a minő magának Shakespeare-nek nem jutott eszébe: az ABC-re épített szerelmi vallomást már Widmann kiaknáta, az idézett betűre építve egy-egy bók fő szavát; Goetz ezt azzal tetézte, hogy az illető verssor dallamát az ABC-ről elnevezett

TŰFESTÉSEK.

A BUDAPESTI ÁLLAMI NŐIPARISKOLA KIÁLLÍTÁSÁBÓL

hangok közül éppen az idézett névvel kezdi — s a mellett pompás, kerek egészét nyújt. Vagy milyen igazi művészi vonás: mikor Petrucchio először emlékszik Katalinra és rögtön felébred hódító vágya: kedvtől duzzadó, induló jellegű a dallama; később, a lágyabb érzelmek felülkerekedésekor, ugyanez a dallam lassabb, bensőbb, gyöngédebb lesz, egészen az elbűvölő szerelem nyelvén szólal meg. A túlpikáns modern zenével el nem romlott, egészséges izlésű közönség örülhet, hogy ilyen szépségekben gazdag zeneműhöz jutott; rajta áll, hogy megtöltse az operaházat «A makranczos hölgy» előadásain, hogy ez a nagy értékű és kedves darab állandóan a műsoron maradjon.

Előadása is megérdemli, mindenkifelett Takáts élettől duzzadó, pompás Petrucchioja; de S. Szamosi Elza Katalinja is egyforma jó volt a hatalmaskodó jelenetekben s az alázatos nő alakjában. A szelíd Bianca (Ambrusné), az ő kezéért vetélkedő ál-tanítók: Lucenzio és Hortensio (Arányi és Mihályi), a nagyon kicsinyre zsugorodott szerepű szolga Grumio (Hegedűs), a leányok apja (Szendrői), sőt a komikus szabó is (Kertész) — mind jól játszottak. A zenei rész lelke, Kerner karnagy, talán mindnyájuknál inkább megérdemelte a bemutató előadás estéjének őszinte, meleg tetszését.

Kereszty István.

MISS RANDOLPH UTAZÁSA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta C. N. és A. M. Williamson.

Ezt már igazán nevettem. Azt hiszem, sohasem hajlandóbb az ember a kaczagásra, mint ha valami rettenetes dolog *majdnem* bekövetkezett, de mégis elmaradt. Amde midőn legjavában nevettem, hirtelen némi fájdalmat éreztem. A balkéz csuklója erősen sajgott, egyik gyors lüktetés a másikat követte, mintha mindegyik sietne alkalmat találni, hogy fájdalmat okozzon. De nem szóltam egy szót sem, mert az egész csak csekélységnek tetszett. Brown biztosított, hogy egészséges, mint a makk, elkábult ugyan és egy percig eszméletlen volt, de csak azért, mert megütötte a fejét esés közben. Kíváncsi voltam, vajon tud-e valami Mary néiről, de ezt a kényes tárgyat nem mertem megpendíteni. Hiszen különben úgy sem történt baja Mary néinek. És nem volt-e sokkal rendkívülőbb a Jimmy esete? Az automobil — úgyszólván — «talpraesett», Jimmy pedig oly keményen kapaszkodott a kormányrúdba, hogy bár ő maga ki nem zökkent ültőhelyéből, az egész kormányzó-gépezet kicsavarodott. Meggyőződött ez utóbbról Brown, ki a gépezetet megvizsgálta egyik olajlámpákkal, melyet a szekeres lámpásán gyűjtött meg. Ha nem olyan kitünő szerkezetű kocszi a Na-

GOBELIN ÉS MADEIRA HÍMZÉSEK.

pier, helyrehozhatatlanul megrongálódott és tönkrement volna, ámbár abban a kellemetlen kényszerhelyzetben, hogy a huszonöt láb magas útról le kellett zökkennie, okosan megválasztotta a helyet és elég sima kaszálóféle térségre zuhant. Egyetlen gummiabroncs sem sérült meg, egyáltalában semmi kár nem esett a kocsin, kivéve azt az egyet, hogy Jimmy vad nekirugaszkodása a kormányzó-gépezetet rendtelenségbe hozta.

Ebben a gépezetben van valami rüdféle alkatrész, melyet újjal kellett helyettesíteni, mielőtt ismét útrakelhetünk. Mikor ezt hallottam, már igen rosszul éreztem magamat, mert a csuklóm erősen fáj és dagadni kezdett. Brown a szekéssel beszélgetett és mindketten egyetértettek abban, hogy legjobb volna a podgyászt és a pokróczokat a legközelebbi faluba, Le Beaussetbe vinni és ott éjjeli szállást keresni. Brown kész volt Toulonba menni, ott az új géprezsetek beszerzési és azokkal másnap korán reggel visszajönni.

Még mindig nem szóltam a fájó kézcuklóról. En Mary néivel az országút ereszkedőjén felkapaszkodtam, miközben Brown, Jimmy és a szekeres átrakták a holminkat. Mikor a bal-észt történt, a szeker Le Beausset felől jött és nem e faluba tartott, mindamellett gazdája kész volt visszafordulni és a holminkat elszállítani. A szekéren Mary néni is helyet foglalt ládákon és máhadarabokon, mint Marius Carthago romjain, a többiek — köztük magam is — gyalog ballagtak a szekér után vagy egy mértföldnyire.

Le Beausset — mint azonnal kitűnt — piczi helység és egyetlen vendéglőjében csak *egy* kis szobácska volt kapható, a többi szobákat ugyanis néhány durva, önző modorú kereskedelmi utazó már előbb kivette. Ezek, bár még korán volt, éppen ebédelték a forró és nem kellemes illatú *salle à manger*-ban, melynek csukott ablakai minden csepp friss levegőt teljesen kizártak.

Úgy vélekedtem, hogy most már szabad az általános figyelmet magamra vonnom, nem valószínűk feltűnési viselkedéssel érte. Szóval tettem tehát, hogy fáj a kézcuklóm és orvost kértem, ki megvizsgálta, vajjon nem tört-e el valamely csontom. Brown azonnal eltűnt, oly hirtelen, mint az ördög a bábuzinházban, de majdnem rögtön visszatért hosszú képpel és azzal a leverő hittel, hogy Le Beaussetnek nincs se sebésze, se letelepedett orvosa. Kocsit se találhatott, még kerékpár sem akadt, melyet ily későn akár pénzért, akár szívességből rendelkezésére bocsátottak volna. Kész volt azonban Brown lehető gyorsan Toulonba sietni, hogy onnét orvost hozhasson. Így is persze atól kellett tartani, hogy sokáig tart, míg az orvosi segély megérkezik, mert Toulonig tiz mértföldet tett ki a távolság. Felelőn a nagy város és Le Beausset között Ollioules nevű kis

helységnél valószínűleg már villamosra ülhetni ugyan, de így is, tekintve a hosszú utat, csak órák eltelté után érkeznék az orvos.

«Ha így áll a dolog, — szóltam erre, — együtt megyek önrel Toulonba. Úgy érzem, nem állhatom a hosszú várakozást. Menetközben majd elfelejtem a fájdalmat és a mint megérkezem, azonnal gyógyíthatják csuklómát.»

Azonnal az ellenvetések egész özőne zúdult Mary néni ajkairól és a szóadatoknak csak akkor vehettem gátat, midőn arra utaltam, hogy Toulonba érve, haladéktalanul küldhetek kényelmes kocsit és mindjárt éji szállást is fogadhatok mindnyájunk részére.

«Jól van, de itt egyedül nem maradhatok és nem akarok maradni, ez már tiszta dolog, — jelenté ki kedves nagyném, és bár annyit prédikált nekem az ellen, hogy a szabadság, testvériség és egyenlőség szellemében bántam szegény Brownnal, nem habozott egy percig sem, midőn arról volt szó, hogy egyedül gépszem oltalma alatt engedjen Toulonba, csak-hogy Jimmy Payne, mint hűséges lovag, ő mellette maradjon. Maga Jimmy, mint könnyű volt észrevenni, semmiképp sem rajongott ezen eszméért, de mivel excentrikus balesete alkalmával jól megüthette magát, nyilván visszariadt a hosszú gyaloglástól. Már Le Beaussetbe

menet nagyon oszontativ módon sántított minden egyes lépéskor. Brown atól tartott, hogy én sem leszek képes az utat megtenni, de én biztosítottam, hogy a gyaloglás kevésbé alkalmas nekem, mint a hosszú bizonytalan várakozás, és azt hiszem, az arczomról is leolvashatta, hogy igazat mondtam. A sok késedelem után mégis csak felhat volt, mikor útra keltünk és még sötét sem lett volna, ha felhők nem tornyosulnak, melyek nyugatról jöve, az egész eget elborították.

Fogalmam sem volt róla, hogy milyen útra kelünk, de Brown sem tudta, mert ezen a vidéken sem gyalog, sem kocsin nem utazott soha, hanem csak vasúton. Elindulásunk után még nem sok idő telt el, midőn egy mély és kanyargó hegyszorosozhoz jutottunk, a hol igen kényelmesen elmenthették az ember nyakát és minden bokor mögött rabló leskelődhetett. Sötét is volt, csak olykor-olykor csillámlott fel a holdfény, midőn a téntafeketeségű felhőknek hasadéka át szeszélyes utat keresett egy-egy sugár. Alig hogy a rablók gondolata eszembe ötlött, mire szívem is gyorsabban dobogott, egészen ama zene taktusában, melylyel az intrikus színpadra lépését kísérik, két elmosódott alak bukkant fel a mély sötétségből. Mérédek sziklafal zárta el az utat egyfelől, a másik oldalon pedig beláthatatlan mélységben hegyipatak zúgása hallatszott s ebben elvesztett a füle néve a suttógo hang, melyen Brownnak szóltam, minél fogva beszéd helyett erősen a karjába kapaszkodtam.

A két férfi hangosan csevegett, még pedig olaszul. «Ah, *olasz* rablók, annál rosszabb!» gondoltam; de Brown bátran jó estét kívánt nekik és ők bárányzeliden válaszoltak, egyszersmind félreálltak, hogy elhaladhasunk mellettük. Gyorsan előre rugattam, minden pillanatban várva, hogy kés fűrődik a hátamba, de pusztá képezet volt ez, semmi életveszélyes szúrás nem éreztem, habár a nemes pár folyvást nyomdokunkban haladt, míg csak a hegyek közül kijutva, Ollioules városába nem értünk.

Soha ezelőtt nem méltányoltam úgy a villamos kocsit előnyeit, mint a midőn az most vendégszerető fényben ragyogott élénkbe, várva beszállásunkat. Felugrottunk a kocsi, mely villámgyorsan elszállított és a legjobb hotel ajtajáig vitt bennünket Toulonba. Úgy találtuk, hogy ott mindnyájan kaphatnánk szállást, de Brown most egészen a maga kezébe vett mindent, nem engedte, hogy én bárkivel szóba álljak, gyorsan igen szép szobába vezetett és vállalkozott nemcsak orvost hívni hozzám, hanem arra is, hogy kocsit szerez, mely Mary néni és Jimmy után mehessen.

Mielőtt Ollioulesban a villamosra ültünk, a sötétben nem vettem észre, hogy Brown viz

ÁRNYALT ÉS FEHÉR HÍMZÉSEK.

A BUDAPESTI ÁLLAMI NŐIPARISKOLA KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

RÓZSI RÓZSI...

Szövegét és zenéjét írta: Pap Zoltán.

Lassan. Hallgató.

ÉNEK.

Ró - zsi Ró - zsi né - kem ne - héz gon - dom van:

ZONGORA.

p

Kalács lisztet ö - röl - te - tek Haj - nal - ban a ma - lom - ban; Nincs most ün - nep, se hus - vét se

ka - rá - csony, Mért tö - ri - tek a fe - je - tek, Mért tö - ri - tek ka - lá - cson?

rit. *p*

Rózi, Rózi! nekem nehéz gondom van:
Kalács lisztet őrltetek
Hajnalban a malomban.
Nincs most ünnep, se húsvét, se karácsony;
Mért törítetek a fejetek,
Mért törítetek kalácson?

Kézfogódat ne tekintsd te ünnepek,
Mikor meghal valaki, már
Azután csak temetnek.
Ne nézd, ne nézd: mátkaságod milyen lesz...
Rózi, Rózi! imádkozzál,
Imádkozzál Istenhez!

magával valamit. De a kocsiülésre letette egy elég súlyos bőröndömöt és a saját kizárkázását, melyben, míg automobilon jár, összes holmiját tartja.

«Minek hurcolta mindezt ide?» — kiáltottam fel.

«Oh, arra kellett gondolnom, hogy valamire szüksége lehetne, mielőtt a többiek ideérkeznek és nem akartam, hogy én miattam alkalmatlanságuk legyen.»

Ugy-e szép volt ez a gondosság részéről? És nekem igen jól esett, hogy a bőröndömre nem kellett várakoznom. De csak gondoljuk el, mennyire kifárasztotta izmait szegény Brown!

Háromnegyed hétre volt, mikor a hótélben szobámba vonultam vissza és tíz perccel később megérkezett az orvos. Gondolhatni már, hogy a doktor megnyugtatót kézsuklóm állapotára nézve, különben nem irhattam volna le oly körülményesen ezt a kalandos történetet, mely mindannak dacára, a mi eddig történt, azt a benyomást fogja rád tenni, hogy jól végződött, minthogy kijelenthetem, hogy «egyetlen szép lányod» egészen jól érzi magát. Csak egy kis ficzomodás az egész, nem egyéb; és a mit az orvos rendelt, az bámulatraméltó módon

enyhítette a fájdalmat. Hála Istennek, hogy a balcsuklót érte a baj, nem a másikat. Te is hálás lehetsz ezért, különben levél nélkül maradtál volna. Ilyen körülmények között sajnos nélkülözöm komornámot, de egy hótélbeli igen kedves *femme de chambre* segített öltözködni, és bámulva tapasztaltam, milyen könnyű felkézzeled boldogulni.

De most valami mást kell egész nyíltsággal közölnöm veled, Apuskám.

A hótél meglehetősen tele volt; még egy napali szobát sem lehetett kapni, különben fent ebédeltem volna; de arra mégsem tudtam ráfanyalodni, hogy plebejus módon, hálósobámban költsem el az ebédemet. Másrészt azzal a gondolattal sem tudtam megbarkózni, hogy bekötött kézsuklóm a *salle à manger*-ba érkezve, ott talán közszemle tárgya legyenek, midőn felkézzeled igyekszem a húst összevágni. Midőn tehát Brown ismét az orvost készült hívni, mintegy odavetve azt mondtam neki, hogy legalkalmasabb volna, ha ezúttal velem ebédelné a *salle à manger*-ban. Meglepetten nézett rám és kissé habozni látszott, mielőtt kijelentette, hogy szerencséjének tarja kívánságom teljesítését. Majdnem sajnáltam már,

hogy azt az ajánlatot tettem, de nem akartam hátrálni és különben is mi mást tehettem volna? Brown egész külseje, modora nagyon úriás és soha tiszteletlenséget nem enged magának; velem tehát egyet kell értened abban, hogy két baj közül a kisebbet választottam. És mikor elhatároztam, hogy együtt ékezzünk, ez abban a hiszemben történt, hogy Mary néni még lefekvés előtt érkezik meg Jimmyvel, tehát csak pár órán át leszek elhagyatva és oltalmazó nélkül. De még öt percet sem töltöttünk a hótélben, midőn ismét szakadt az eső, valóságos özönvíz támadt, dörögött és villámlott; és mialatt a csinos *femme de chambre* rámsegített egy igen helyes csipkeblúzt, melyet Brown a nagy bőröndben hozott el, nagy meglepetésemre sürgőnyt hoztak szobámba. Eleinte tévedésre gondoltam, de igazán nekem szót a sürgöny. Brown, mielőtt mi ketten a többieket elhagytuk, Le Beaussethen, megemlítette, melyik a legjobb touloni hótél, a hol szobát kell fogadnunk és így Mary néni tudta, hová kell sürgönyöznie: «Ne küldjenek kocsit. Inkább itt maradok égháború miatt. Reményem, ellehetsz nélkülnk.»

Tudtam, hogy a kocsi már meg van ren-

delve, de lehetők tartottam, hogy még el nem indult, irtam tehát egy-két sort Brownnak és mellékeltem a sürgőnyt. Mary néni szörnyen fél az égháborútól, de mindenesetre oktanul cselekedett, hisz az égháború nem tarthatott reggelig. Nagyon boszantott a dolog, de nevetnem kellett, ha Jimmyre gondoltam. Milyen mérges lehetett!

Ha idejekorán értesít Mary néni, talán mégis — szegényszemre — hálósobámban maradtam volna; de most már késő volt más-kép intézkedni. Mikor befejeztem az öltözködést, lementem, mintha semmi sem történt volna és körülnéztem Brown után, kit félyolozra a csarnokba rendeltem. Szent Isten! Mennyire meglepődtem, midőn estélyöltözetben láttam magam előtt, szép fekete kabáttal és fekete nyakkendővel. Akár hercegné is bevált volna. Némi gondolkodás, melyre

dekes beszélgetést folytattam Brownnal, ki mindenféle részletet mondott el életéből, persze csak erős nógatásra, mert sokkal szerényebb, mint Jimmy Payne. Foglalkozása, bár oly kifűnön ért hozzá, mélyen alatta áll. Nagyon szeretném, ha jobb, méltóbb alkalmazást találhatnál számára. Nincs erre mód?

Már megviradt és én saját szobámban irogatok, várva a kocsi érkezését. Mary néni jön majd Jimmyvel. Ismét sürgönyöztek.

Gondolatban már a Rivierán vagyok, de oly különös, nyughatatlan érzelmeim vannak; félig-meddig szomorkodom, pedig nem tudom, miért, és ez annál együgyűbb részemről, mert gyönyörű idők van. Gyáníthatólag a sajtó kézsukló tesz idegessé.

Szerető lányod,

Molly.

(Folytatás következik.)

melynek ebben az időben ünnepe ne lenne. A keresztény világ a Szentlélek megjelenését vagyis erkölcsi jelentésében a lelkeknek a keresztény tanok magasságához való hozzáemelését ünnepli benne. Legyen ez ünnep megtartása harmonikus a forrásával. Legyen a lelkek szárnyaló és örömdetes hozzáemelésére az igazsághoz és az eszmények megértéséhez. Mert ez a boldogulás útja úgy az egyesek, mint a nemzetek számára!

Városok kongresszusa. A polgármesterek kongresszusából kialakult a városok kongresszusa, még pedig bizonyos mértékben állandó karakterű intézmény, a mennyiben határozathozta, hogy a magyar városok vezető férfiai esztendő minden három esztendőben országos tanácsba gyűlekeznek. Ez a határozat csakúgy, mint az érdeklődésnek az

OSELEDLEÁNY. — Neogrády Antal rajza.

A HÉTRŐL.

Pünkösöd. A három nagy ünnep között tartalma szerint a legelvontabb, a mennyiben a csoda, mely lelkét és forrását adja, a művészetnek bármely eszközével a legnehezebben megérzékíthető és pünkösöd ünnepe azért mégis hatásában és jellemében csak olyan határozott, mint többi megszentelt testvérei a testamentomban és kalendáriumban. Karácsony a szeretet ünnepe, húsvét az örökkévalóság ihletése, a legnagyobb csodáé, pünkösöd, a Szentlélek kiáradása, az érzések tisztá és derült fölemelkedése. Valami igen kedves, napfényes harmónia van benne, valami az érkező tavasz lelkéből, valami, a mi összhangzatos és rokon a május levegőjével és illatával. A gazdagabb, az életesebb élet e megérkezésében, leszállásában van valami elemien ünnepi és bizonyára nem egészen véletlenség, hogy a pünkösöd talán a legáltalánosabb ünnep valamennyi között, annyiban, hogy alig van vallás, a

a hatalmas mértéke, a melyet a most megtartott kongresszus képe mutatott, egyaránt bizonyosá annak az általános ráeszmélésnek, hogy mindlunk a városok várossá tételének érdekében idáig vajmi kevés történt és rengeteg a tenni és pótolni való. Talán semmi se fejlődött ki mindlunk később és lassabban, mint a városfejlesztési érzék, a melynek a működése, a földadata természete szerinti kettős irányú. Az egyik az, hogy a berendezkedés tervszerűségének segédelmével a város vagy megmentse a lakói számára azokat az előnyöket, a melyeket a falu téresebb, levegősebb, nyugodalmasabb élete és elhelyezkedése ad az embereknek, vagy megfelelő intézményekkel kárpótolja őket ezekért a természeti előnyökért. A város másik földadata, hogy a benne összesereglett különböző energiákat a kulturális haladás minél kamatozóbb értékeivé tegye. Ez a kettős földadat bőségesen elég anyagot ad egy egészen külön tudománynak; mesterségnek vagy művészetnek és önáltatás lenne tagadnunk, hogy

UZSONNÁZÓ TÁRSASÁG, KÖZTE GRÓF APPONYI ALBERT.

ennek az anyagnak a túlnyomó nagy része nálunk még — földolgozatlan. Van néhány városunk, a mely csakugyan város ennek a szónak modern értelmében, de egész sereg olyan városunk van, a melynek a városi rangját nem képeken, intézményeinek és életének városiassága, hanem csak a statútum és a lélekszám adja. A modern emberi településnek olyan berendezései hiányoznak belőlük, a melyek nélkül ma már egy nagyobbacska falu sincs a nyugati országokban. Ez a magyarázata, hogy mi magunk is meglepődünk, mikor a statisztikából azt látjuk, hogy Magyarországnak több harmincezerénél nagyobb lakosságú városa van, mint például Ausztriának. És ez a magyarázata bizonyára annak is, hogy Budapest, mint város szinte a kizárólagosság erejével emelkedik ki városaink seregéből. Temérdek aránytalanság szűnik meg és a kulturális haladásnak igen sok lapangó értéke jönne forgalomba, ha a városvezetés művészetének sikerülne a nagy magyar városok erőt a modern kialakulás irányában működésbe hozni. Örömmel látjuk, hogy az erre illetékes emberek lelkében a fogékonyág is megvan, a törekvés is megvan, hogy így legyen és ezért nagy bizalommal várjuk a városok kongresszusának eredményeit.

Az eskü. A török képviselőket elvetették azt az eskü-mintát, a melylyel föltételek hűséget fogadtak volna a szultánnak és föltétlenül esküdtek hűséget a padisahnak. El lehet rajta tanakodni: helyesen cselekedtek-e vagy helytelenül, nemes-e, férfias volt-e elhatározásuk motívuma vagy szolgálai és bizantikus? A motívumok kutatásáról le kell mondanunk, mert hogy ki milyen érzésből vagy fölfogásból cselekszik, azt hitelesen és bizonyosra megállapítani nem lehet. Ezt csak a jó Isten tudta, a ki beelátja a szívekbe és a vesékbe. De hogy politikailag bölcs és etikailag helyes volt-e ez a lojalitás, ez már inkább mérlegelhető. Törökországban most dobtak le a trónról és vetették fogságba egy szultánt, a ki az esküjét megszegte. A bűne nyilvánvaló volt és a megsértett erkölcs bosszúja rajta be is teljesedett. Lehet-e ebből olyan következtetést levonni, a mely a szultánok esküjének hitelét és szentségét megcsökkentené? Bizonyára lehet, annál is inkább, mert nem Abdul Hamid volt az első és az egyetlen uralkodó, a ki a népe szabadságait és jogait biztosító esküt meg nem tartotta. A trónusokon is emberek ülnek. De azért a mit tenni lehet, azt tenni még nem mindig és nem okvetlenül bölcsesség. Sőt akárhányszor épen az ellenkezője. A mennyire joguk volt a törököknek ahhoz, hogy az esküszegő szultánt elcsapják, annyira joguk, sőt kötelességük, hogy az új szultán esküjében megbízzanak. Régi dolog, hogy a gyanakvás a bűn útsínálója és ha a török nemzet képviselői nem hisznek föltétlenül az

uralkodójuk esküjének, akkor ennek az eskünek a hitelét maga a szultán se érezhet föltétlenül. A nemzet esküje — a hol az alkotmány ilyet követel — a király vagy császár, szóval az uralkodó esküjének szól, lényegében vele egy; akármelyik gyöngül tehát, ez meggyöngítse az egésznek. Az egyiknek az esküje annak szól, a kinek a másik magát esküdte és erre addig tart, a míg ez valóban az is marad. A török képviselő hűségkijelentésének föltételezése árnyékot vetett volna a török szultán esküjének a föltétlen hitelre. Már pedig az esküszegés ott kezdődik, a hol az esküben való kételkedés.

A pénz szerelmesei. A szabadkai rémdráma borzalmas anyagából kivesszünk két mondat. Az egyiket a meggyilkolt Haverdáné ajkáról őrizték meg az ismerősei. Ez a tragikus végű asszony, a kiről köztudomású volt, hogy uszoráskodással foglalkozik, több ízben is megtette a következő kijelentést:

— Szeretném fölhasítani a bőrtömöt, hogy alá dugjam a pénzemet és ha meghalok, magammal vigyem a síromba.

Az élete semmi olyan adatot nem ad, hogy a mit mondott, komolyan is ne gondolhatta volna. —

A KÁVÉHÁZ ELŐTT.

A «SOROMPÓ» MARGITSZIGETI ÜNNEPÉRŐL.

A másik nyilatkozat a leányáé, az egész borzalom főszereplőjéé, a ki mikor még biztosságban tudta magát és soha ki nem derülő titoknak gondolta iszonyatos bűnét, egy újságírónak ezt mondta:

— Alig várom, hogy megkapjam az örökségemet. Sok pénzt kapok, elég lesz — egy esztendőre. Mert egy esztendő alatt el fogom verni az utolsó garasig!

Neki is nagyon el lehetett hinni, hogy csakugyan megtette volna, ha a végzet nyakába nem veti a hurkot. Hiszen Haverda Máriának volt már máskor is pénze: akkor is elverte, a mint hogy elvert minden értéket, a mit a nem is fősvény sors a kezére adott. Bizonyosan elverte volna az örökségét is. Ime: a pénz szerelmesei! Az egyik lemond az életnek minden szépségéről, minden melegéről, minden tisztább érzésről és minden emelkedettebb gondolatról, hogy halomba gyűjtse, mint a féltékeny lovag a szerelmest, fogságban tartsa, életének nincsen más öröme, mint hogy benne vájkálhat és a halál gondolatában az a legrettenetesebb neki, hogy oda magával nem viheti. A másik meg legyilkoltja a tulajdon szülőanyját, hogy hozzájuthasson és — elverhesse, mohó tékozlással, gőzölgő szenvedelemmel. Az egyik az életnek minden értékét pénzt vásárol, a másiknak meg minden áron pénz kell, hogy gyönyört és mámort vásároljon rajta. Az egyik a pénz igavonójává teszi magát csak azért, hogy hurcolhassa, a másik befogja a pénzt féltelen indulata száguldó szekerébe, hogy veszett iramban rohanhasson végig az alantas gyönyörűségek vérharmatos és a szenvedelem párájával telt mezőin. Ha a gyűlöletnek égő és gyilkos indulatával állanak is egymással szemben, ha csupa ellentét is, a miben megnyilatkoznak, ezek a lelkek rokonok egymással, mert mind a kettő halálos beteg egy beteg szerelmeknek, a mely megöli őket: gyilkos kezével az egyiket, hóhér kezével a másikat. A pénz pedig, a melyért úgy lihegték — mily groteszk ötlete a végzetnek! — míg az egyik a sírban, a másik a börtönben, — odább áll egy harmadikkal, egy betörővel! Ime: ezért halt meg az egyik és ezért lett gyilkossá a másik!

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Napoleon. Most kerül először a magyar olvasó kezébe olyan könyv, mely Napoleon csodaszzerű pályáját és alakját igyekszik egységes képen elénk állítani. A terjedelmes könyvet Fodor Sándor preláts-kanonok írta s kétségtelen köszönetre kötelezte vele a magyar közönséget. A lelkes és buzgó szerző Napoleonnak emberi jellemét vagy az ő szavával élve, etikumát igyekszik elénk állítani, nyilvános szereplése csak mintegy háttérül, emberi alakjának megvilágítására szolgál. Napoleon mint ember is rendkívüli varázsszal van rá, lelkesedik

érte, a beható és szeretetteljes foglalkozás révén szinte személyes viszonyba lép vele, küzd érdeklében a balvélemények ellen, a német források nyomán támadt téves megítélés ellen. Észreveszi hibáit, de mintegy önmaga előtt is mentegetni igyekszik. Ez talán elfogultság, a melyet az objektivitást kívánó történeti kritika meg is ró, de viszont közvetlenebbé és szívesebbé teszi a képet, melyet élénk rajzol s jobban odaköti az olvasó figyelmét mondanivalójához. Mindig vonzóbb dolog, ha valamin megérezzük, hogy a szeretetnek is volt része megcsinálásában, mint a szenttelen tárgyilagosság. E mellett a könyv szerzője teljesen ura tárgyának, adat-készletét jól válogatta össze s ki tudja domborítani, a mi Napoleonban jellemző és egyéni. A mi kulturánk kétségkívül gazdagszik e könyvvel, a mely nagyon alkalmas eszköze annak, hogy a nagy közönség szélesebb köreiben is helyesebb és alaposabb vélemények keljenek Napoleonnól.

Berkeley. A XVIII. századi angol filozófiának egyik alapvetőjét, Berkeleyt, nálunk nagyon keveset emlegették eddig; nemcsak hogy nem volt egy műve sem lefordítva, hanem még olyan sem igen akadt filozófusaink közt, a ki behatóbban foglalkozott volna vele. Most végre felhívja rá a figyelmet dr. Dienes Valéria — körülbelül az első magyar nő, a ki tudományosan foglalkozik filozófiával — a «Filozófiai írók tára» legújabb kötetében. Két tanulmányát fordította magyarra: az egyiknek címe «Három párbeszéd Hylas és Philonous között» s az angol gondolkodó egyik főművének, az

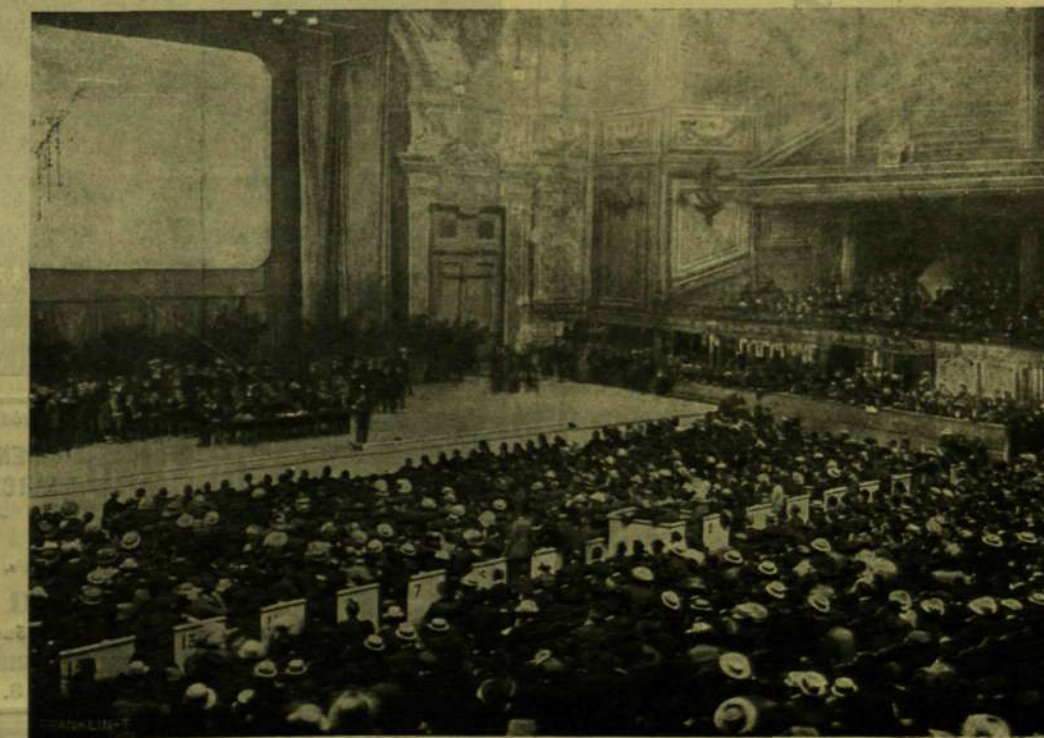
VÉTES-KATONÁK PIHENŐJE.

SZOLGÁLATTEVŐ KATONÁK MULOZÁSÁSA.

emberi ismeret alapjairól szóló értekezésnek eredményeit foglalja össze benne népszerű előadásban, a másik az «Ertekezés a létnek egy új elméletéről» címet viseli s a szerző eredeti látásmélté- nek foglalata adja tartalmát. Az elsőben a gondolkodás történetében alapvető perceptio-elméletét fejti ki, a másodikban pedig a látás adatainak értékelésére vonatkozólag állapít meg természetünk magyarázatában ma is érvényes tételeket. Berkeley gondolatai az angol filozófiára rendkívül termékenyítőek voltak s Hume útján termékenyítőleg hatottak Kantra is, az újabkori angolok is minduntalan hozzá folyamodnak. A mi filozófiai irodalmunknak is nyereségére szolgál két egész gondolkodására jellemző művének fordítása, melyet dr. Dienes Valéria igen gondos jegyzetekkel s egy Berkeley pályáját és gondolkodását fómásan jellemző tanulmányával is megvilágosított.

Szomorú szemmel. Figyelemre méltó verskötet viseli ezt a címet; nyilván egészen fiatal ember, Gyóni Géza, a szerzője. Több benne az ígért, mint a beváltás, az útját kereső fiatal ember összes ismerető jeleit megtaláljuk verseiben. Sok melegség, sőt frissesség is, sok naivitás, a mely nagy merészséggel, jóhiszemű erőlködéssel emelget olyan súlyokat, melyekről mi már rég tudjuk, hogy belül üresek, a fiatal szem megdöbben báméskodása olyan dolgokon, melyeket mi már rég megszoktunk s egészen mindennapiaknak találunk. Akad egy kis öntudatlan póz, kacérkodás azokkal az érzésekkel, a melyekkel minden valamire való fiatal ember szokott kacérkodni egy-egy elérékenyült pillanatban. A hang nem mindig biztos eszköze mondanivalója közlésének, néha kevés, néha sok, a szerint, a mint mélyebb dolgokkal küzködik s nem győzi hanggal,

NÉPGYŰLÉS A HIPPODROMBAN.

A PÁRISI POSTÁSOK SZTRÁJKJÁRÓL.

A SZOMBATHELYI ISKOLA MADAR-NAPJA. — Baltavary Imre főfotó.

örülünk a virágnak, a mely már hervadtan nyílik ki? Mennyire távol lehetett ez a szerző a mai életől, hogy ennyire el tudta magát különíteni korától, melynek egy gondolata, egyetlen formája sem talál benne visszhangra! Még a nyelve is olyan, mintha a harmadik század évek óta egy lépést sem fejlődött volna a magyar költői nyelv s még mindig Kőlesey és Bajza volna mesterei. Mint lélektani jelenség nem érdektelen az ilyen, de költői élvezetet csak azoknak szerez, ha vannak még többen is ilyenek, — a kiknek lelki dispoziója azonos a szerzőével.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója. Az 1909-iki adótörvények egy részéről külön kiadást bocsátott közre a Franklin-Társulat. Külön kötetben adta ki nevezetesen a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójáról (1909: VIII. t. cz.) és a jövedelemadóról szóló törvényeket. E kiadásnak nagy előnye, hogy az általános és a miniszteri indoklásokon kívül közli

a képviselőház és a főrendiház pénzügyi bizottságának jelentéseit is s ezzel teljes felvilágosítást nyújt mindenkinek, a ki adó-ügyben tájékozást keres benne. A szöveget dr. Márkus Dezső, a kuria kiségitő bírja látta el jegyzetekkel.

Uj könyvek.

Napoleon. Irta Fodor Sándor preláts-kanonok. Dr. Marczali Henrik előszavával. 15 képmelléklettel. Budapest, Singer és Wolfner; ára 8 korona.

Berkeley. I. Három párbeszéd Hyllas és Philonous közt. II. Értekezés a látásnak egy új elméletéről. Fordította dr. Dienes Valéria. (Filozófiai írók tára 21-ik kötet.) Budapest, Franklin-Társulat; ára 4-40 korona.

Szomorú szemmel. Versek, írta Gyóni Géza. Budapest, Lampel (Wodianer) részvénytársaság.

Ábrándok, álmok. Költmények, írta Sziklay György. Előszóval ellátta Szabolcska Mihály. Budapest, Lampel-Wodianer részvénytársaság; ára 4 korona.

A nyitbanos számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója. Jegyzetekkel ellátta dr. Márkus Dezső. Budapest, Franklin-Társulat; ára 3 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Felsőkübini és deménfalvi KUBINYI ALBERT 48-as honvédfőhadnagy, m. kir. udvari tanácsos, az eperjesi ágostai hitvallású evangélikus I. egyház örökös tiszteletbeli felügyelője, Sáros vármegye törvényhatóságának és Eperjes város képviselőtestületének tagja Eperjesen. — PAPI BALOGH KÁLMÁN 1848-49-es honvédszázados Lyukva-pusztán 95 éves korában. — OGYALAI SZABÓ KÁLMÁN, Bars-vármegye nyug. árvászközi úrnöke és törvényhatósági bizottsági tagja, 62 éves korában Aranyosmarótn. — REINEL VILMOS dr. nyug. cs. és kir. első osztályú főtörzserős, a harmadik osztályú vaskorona-rend lovagja, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa 62 éves korában Komáromban. — FÜRDŐS ISTVÁN nyug. magyar kir. honvédezerede, a katonai érdemkereszt és több érdemrend tulajdonosa, 74 éves korában Budapesten. — LIESZKOVSKY PÁL pápai kamarás Alberti-írsán. — SZABÓ JÓZSEF anyakönyvvezető, református egyházi főgondnok, iskolaszéki elnök, 54 éves korában Keszthelyen. — FÜLÖP DÉNES m. kir. pénzügyi főbiztos 55 éves korában Nyírmada községben. — SEPSISZENTKIRÁLYI IMRE JÓZSEF birtokos, Alsófehér vármegye törvényhatósági bizottsági tagja 70 éves korában Nagynyeden. — POLGÁR FERENC királyi bírósági végrehajtó 48 éves korában Újpesten. — JÁVORSZKY GRÓFY asztalosmester 47 éves korában Győrött. — RIGÓMEZEI VANTSAY MIKLÓS földbirtokos 74 éves korában Czecczen. — ZIFFER KÁROLY dr. orvos 60 éves korában Budapesten. — IHÁSZ JENŐ Vasvármegye törvényhatósági bizottságának tagja, 50 éves korában Nagyrákoson. — PAUER BÉLA gyógyszerész 66 éves korában Nagykani-zsán. — HOMONAY GÉZA hivatalnok Budapesten.

Özv. boldogasszonyfiai IGMÁNDY IGNÁCZNE, szül. nevédi Botka Agnes 88 éves korában Keszthelyen. — Özv. tomkaiházi TOMKA ZSIGMONDNÉ szül. Galánffy Ida életének 66 éves korában Miskolcon. — Özv. HUBNER AGOSTONNÉ szül. Selle Kamilla 68 éves korában Veszprémben. — POSCH KÁROLYNÉ szül. Házás Mariska 32 éves korában Szombathelyen. — Özv. BOR JÓZSEFNÉ szül. Serits Ilona Budapesten. — ELESBER EMILNÉ szül. Ulmer Leopoldina, Eclesbek Emil máv. főmérnök özvegye 58 éves korában Budapesten. — MEDVECKY ISTVÁNNÉ szül. Haraszthy Gi-

zella, 51 éves korában Ungváron. — Nagyenyedi ENYEDI MIKLÓSNÉ szül. Biró Izabella 56 éves korában Dunaharasziban. — Lukánynéi LUKA MÁRIA 77 éves korában Dunaharasziban. — KIRÁLYFFY SPÁNYI PIMOSKA 53 éves korában Budapesten. — GALJA JÓZSEFNÉ szül. Goldmann Gizella 39 éves korában Budapesten. — Iklód-szentiváni SZENT-IVÁNYI MARIANNA, iklód-szentiváni Szent-Iványi Gábor és neje, szül. zolyomi Wagner Hortenze 17 éves leánya Budapesten. — TAGÁNYI ÉTELKA, Tagányi Nándor kir. pénzügyi tanácsos leánya 24 éves korában Nyitrán. — DASEK MÁRIA, Dasek Bálint dr. ezredorvos és neje, szül. Péchy Irén tizenöt hónapos kis leánya Kisszebenben.

EGYVELEG.

* Két költő nyilatkozata a harmadikról. Aubrey de Vere írja ezt a jóízű történetet. Egy és ugyanazon nap beszélt Tennysonnal és Wordsworthal Burnsről. «Olvasva Burns pompás apró dalait, formájában olyan mindegyik, mint az eperszem, s olyan csillogók, mint a harmatepp. Kedvükért elfelejt az ember Burnsnek azokat az ostoba komoly verseit.» A másik költő meg azzal dicseréte Burnsét, hogy ő az a nagy szellem, a ki visszahozta a költészetet a természethez. «Persze, csak komoly verseiről szólok; azokat a bolondos dalait jobb ha elfelejti az ember.»

Ha szereti a finom és elegáns úri ruhát és rendkívül jutányosan akar hozzájutni, keresse föl Fái Géza úri szabó termét, Budapest, Szervita-tér 5., I. emelet. Angol és szövethűtleneségeik. — Kétféle szabás, pontos és előzékeny kiszolgálás.

Tavaszi szezon előrehaladtával tisztelettel kéri Faludi László özég blúz különlegességek, ruhák, ponygólak divatruházata (Budapest, VI., Andrassy-ut 48., Oktogon-tér) tisztelettel megrendelőit, hogy ezidei tavaszi szükségletét mielőbb eszközölje, hogy a czég még kellő időben szállítani tudja. Mesés csipke és himzett blúzok; divatlap ingyen. Telefon 162-72.

BELEGZÉS Világpatent. (D. R. P. 210, 225.) Magyar 43775. Osztrák 37053. Angol 18770. Francia 389702. Asthma és a légzőszervek idült (krónikus) hurutjai ellen orvosilag ajánlott kiválóan hasznos gyógyítómód. A készülék használatra készen

szemben hordható, ára 6 K. Kapható győgytárakban és szaküzletekben, a hol nem volna, megküldi a Pulmogen-vállalat, Budapest, VII., Dohány-utca 7. sz. Prospektus díjtalan.

Diana sósborszesz mint hámszer kapható az egész országban. Köztudomásu, hogy bedörzsölésekre a legalkalmasabb. Nagyon kellemes húsító. Az összes fodorászületekben fejdörzsölésre és borotválkozás után arcfecskendezésre az urak használják. A fájdalomokat azonnal csillapítja. Masszázásra általában minden házban csakis Diana sósborszeszt használnak. Egy üveg 44 fillér.

A Szent István tornyánál is magasabb az élvezet, mit az az étel nyújt, a mely a Kálmán-féle szab. Biborpaprikával van főve. Árjegyzékét ingyen küld Kálmán József paprikaanyagkereskedő Szeged, Dugonics-tér 16.

Szerkesztői üzenetek.

Finále. Naivan szentimentális történet, nincs benne semmi, a mit érdeklődéssel lehetne olvasni.

A reggelt és esti csók. Mondva csinált ellentét, csak úgy ri le róla az erőlködő szándékosság. Egyébiránt a megírásában sincs egy csöpp érdekesség sem.

Tavaszi regge. Fiamhoz. Nagy eszmék. A regge-féle halvány, lélektelen és üres, akkor se tetszett volna, a mikor az effélék divatban voltak. A másik kettő sem ér többet.

Hajnalsadása. A mit leír, csakugyan szép dolog, de nem szép, a hogy leírja. Már pedig a művészetben nem a nyers anyagoknak kell szünet lenni, hanem a feldolgozásnak; durva agyagból is lehet remek szobrot csinálni, aranyból pedig kontár-munkát.

Visszajövők érted. Önképzőköri szavaltás, sok szó, kevés az alja.

Ha majd. Régi érzelmek nóták szövegére emlékeztet, ömledező, olvatag, édeskés, tartalmatlan és semmitmondó.

Csak még egyszer láthatnánk. Ha még egyszer. Isten veled. Az afféle kórözdést, hogy valaki egyszer megcsókolt egy leányt s aztán váltig erről dalol, eped, zokog, panaszkodik és dicsekszik, — csak nagyon fiatal korbanban szoktak szünet tartani. De akkor is csak úgy, ha valaki művész kezével írja meg, nem pedig egy önképzőköri titkár kezével.

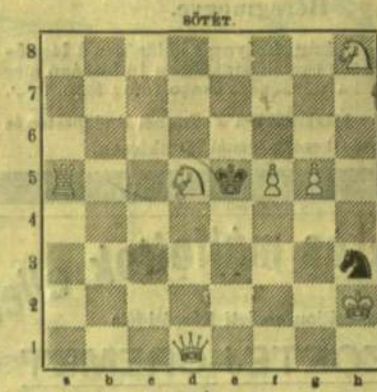
A halál. Kevés készüllettel fog a nagy témához, pedig bieszkálva nem lehet nagy tölgyet dönteni.

Bár sohase hittem. Tűszúrás. A bibliából stb. intelligensen, de költői lendület nélkül írt dolgok, a nyelvük fáradtan tapad a földre, elmékedéseim, képeim, erősen érzik a kigondoltság.

Akarom. Várni. Tele vannak reminiscenziáival, — meg kell várni, mi forr ki belőle.

SAKKJÁTÉK.

2643. számú feladvány Dr. Gold Sámueltől, New-York.

Világos indúl és a második lépésre matt ad.

A 2616. sz. feladvány megfejtése dr. Gold Sámueltől.

- 1. Fd5-c4 b4-b3 (a) 1. ... Bh4-c4
2. Vd3-d5 + Kb5-b4 2. ... Vd3-f5 + Kc5-c6
3. Hb5-a3 + matt. 3. ... d7-d8 = mat.

KEPTALÁNY.

A 18-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Ott kell beszélni, a hol káros hallgatni.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

JOBB SELYEM a svájczinál nem létezik! Kérjen mintákat tavaszi és nyári újdonságainkból ruhák és blúzok számára: Ottoman, Liberty, Cotolet, Or-pe de Chine, Louise, Taffetas, Mousseline 120 cm széles, méterenként 1 kor. 20 fill.-től kezdve fekete-ben, fehérben, egy- és többszínűben, valamint himszett blúzok és ruhák hűtlen, szövetből, vászonn- és selyemből. Csakis garantált szolid selymeket árulunk közvetlen magánfelelőknek bérmentve és elvámolv a házhoz. SCHWEIZER & Co., LUZERN U. 24. (Svájcz.) Selyemszövet kivétel. — Királyi udv. szállító.

Már majdnem egy félszázad óta a legjobban bevált tejtaplálék csecsemőknek. Tiszta alpesi tejet tartalmaz. NESTLÉ-fele gyermekliszt kapható gyógyszerárakban és drogeriákban 1 kor. 80 fill. ért

A Bőr- és Lithion-tartalmú Salvatorforrás kitűnő sikerrel használták vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmánál és köszvényénél, a cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál. Húgyhajtó hatása! Varmentes! Kényesen emészthető! Teljesen tiszta! Budapest, Hírközér Edénaty U. 1. sz.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen haaz: Réthy-féle cukorkát. Demarok kivonattal. Ára 60 fillér.

Virágok és illatozó rózsák között pompásan élhet az ember, de it is megeshetik, hogy meghalnak. Azonban, ha Ön meg is hűtötte magát, még nem szükséges, hogy izgatódj a fűdörre, teára és borogatásokra gondoljon. Tessék egyszerre egy dobot Fay-féle valódi ásvány-pastillát venni és meglátni, hogy ismét a régi lesz. Doboza csak 1 K 25 f.-ba kerül és minden gyógyszerárban, drogeriában és ásványvízkereskedésben kapható. Vezetékvizsgálás Ausztria-Magyarország részére: W. Th. Guntzert, Wien, IV/1, Grosse Neugasse 27.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL. Híres kúria kiállítás 1906. Legmagasabb kit. ún. Erősítőszeregyenkedők, vérszegénység és lábadozók számára. Ztvágygörjesztő, ideg-19000 erősítő és vérjavító szer. 3000-ndi több orvosi vélemény. J. SERRAVALLO, Trieste, Marcella. Vátszajhát a gyógyszerárakban álliteres árkában 4 K 2.80, egész literes üvegben 4 K 4.80.

Újdonság! Törv. védve. "REKORD" PENZ-TÁRCSA. Egy darab bőrből. Apró pénzek külön mátyedő. 3.-korona. Kizárólag csak a készítőnél Csángó Henrik bőrdíszműves Bpest, Museum-körut 3. sz. MATTONI-FÉLE GISSHUBLER természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

Steckenpferd-Liliomtejszappan. legenyhébb szappan a bőr részére.

Százásokat, ezreseket költöttek a francia és angol hölgyek szépitőszerekre addig, míg nem ismerték a Diana-krém és Diana-szappan. elsörendő bőrpoló tüneményes hatását, különösen a szeplők és pattanások eltüntetésénél. Ma már azonban teljesen tudatában vannak annak, hogy a Diana-krém és Diana-szappan lemossa a szeplőt és pattanást az arczról és kezekről. VEGYÉSZI VELEMÉNYEK. BIZONYÍTVÁNY. Ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla budapesti gyógyszerész ur által forgalomba hozott Diana-krémet és Diana-szappant megvizsgáltam és megállapítottam, hogy ezek a bőrre semminemű ártalmas alkatrészeket nem tartalmaznak. Vegyi összetételükről ítéve, ugy az arcz- mint kéz bőrre finomító és tisztítószerek legjobban ajánthatom. Budapest, 1907 március 18. Dr. TELBISZ JÁNOS, kir. keresk. és váltótörvényeséki hites veggész. Alóírott ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla gyógyszerész ur, budapesti lakosól bemutatott Diana-szappant, Diana-arczcrémet megvizsgálva, azokban fémérteket, maró hatású vagy külső használatkor ártalmas egyéb anyagokat nem találtam, miért is nevezett szépitő-, bőr- és hajápolószerek ártalmatlanok és így használatuk ellen kifogás nem emelhető. Kelt Budapesten, 1905 március 15. Nyilvános vegykísérleti állomás Dr. NEUMANN ZSIGMOND m. p. kir. keresk. és váltótörvényeséki hites veggész. DIANA-PUDER pedig arról nevezetes, hogy az arczon egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan; amennyiben pedig teljesen ártalmatlan szerekből van összeállítva, ki van zárva a láthatósága a kékes-színű arczbőrnek, amely szín olyan nők arczán látható, kik ártalmas összetételű pudert használnak. Egy üvegtégely Diana-crem (nappali és éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill. Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 fill. Egy üvegtégely Diana-crem (csak éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill. Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsá, vagy sárga színben) 1 kor. 50 fill. Kapható egész Európában a győgytárakban, drogeriákban és parfümeriákban. Aki nem tudja saját helységében beszerezni az rendelje meg a központból: ERÉNYI BÉLA gyógyszerész Budapest, Károly-körut 5. (A legkisebb megrendelés is fordulópóttával utánvétellel eszközöltek.)

MARGIT GYÓGY-FORRÁS
Bereg megye.

gyomor, belék, hágykályga a különösen a légzőszervek hurutos bántalmait igen jó hatást értek. . . . akkor is, ha vérzéseke este forog fenn. . . .

Megrendelhető: **ÉDESKUTY L.**-nél Budapestben és a forrás kezelőszéknél Munkácsón.

Szeplők és májfoltok ellen
hasznájon eredeti Kárpáti-féle

BENZOETEJ-CREMET

mert ez az egyedüli ideális és a tisztosított, csodálatosan eltünteti, szeplőket és minden bőrtisztító-lanságot.

Ára utasítással 1 korona, 6 doboz rendelésénél bérmentve küldi az egyedüli készítő: **Kárpáti János** gyógyszer-tára **Árad**-t. Bpestben kapható **Török J.**-nél király-u. 12. Török S. operagyógyt. Andrassy-út. Dr. Egger gyógyszer-tára. Váci-körtől, Neruda Nándor drogeriája Kossuth Lajos-utca. — Utasítást díjtalanul küldi a készítő. . . .

NŐI KALAP-BÖRÖND
vímmentes barna vitorlavászonnal bevonva, 4 fényesített keményfa vállpárta, nikel sarokvédővel, nikel zárral és erős tehenbőr fogóval. 46 cm hosszú, 36 cm széles, 32 cm magas, 2 kalapnak 6 K. 51 * 40 * 36 * 3 * 8 * 56 * 46 * 33 * 4 * 9 *

COUPE-BÖRÖND
vímmentes barna vitorlavászonnal bevonva, 4 fényesített keményfa vállpárta, nikel sarokvédővel, nikel zárral és erős tehenbőr fogóval. 60 cm hosszú, 39 cm széles, 21 cm magas 7 K. 65 * 40 * 22 * 8 * 70 * 42 * 24 * 9 * Védőre megrendelések után-70 * 42 * 24 * 9 * : : vétel eszközletnek. : :

PAPEK JÓZSEF bőröndös és finom bőrű készítő
Budapest, VIII., Rákóczi-út 15. B. Árjegyzék bérmentve.

PETROLNERUDA
kítő hajviz

NERUDA FÉLE Pipere Borzalé
Készítők: **NERUDA NÁNDOR**
BUDAPEST IV. KÖSSUTH LAJOS UTCA 12. 1610BB HÁZISZÉR

1 üveg ára 1 korona 50 fillér.

LAUPER szabadalmi és orvosi jogok elismert ludtálp-betét **ludtálpok és fájóslábuak** részére mely bármely cipőbe alkalmazható Kizárólag kapható:

Székely és Tsa
Budapest, IV., Múzeum-körút 9.

Magy raktár a boka-fűzőkhez alkalmas cipőkben.

BLUZOK princesse **RUHÁK**
costum és pongyolák
FALUDI LÁSZLÓ Bpest, VI., Andrassy-út 48. Dívatlap ingyen !!

ALSÓ-TÁTRAFÜRED GYÓGYFÜRDŐ.
940 méternyire a tenger színe feletti magasságban, a Magas Tátra gyönyörű fényesei közepén fekszik. Nyitva június 1-től szeptember 15-ig.

Gyógyeszközök: Lápfürdője, képeslábban a havasi levegővel, páratlan hatású a legtöbb női bajnál. Mint klimatikus gyógyhely versenyeket már 900 méter magasságánál fogva bármely más elsőrangú hasonló teleppel. **Vízgyógyintézet.** Külön a nők és külön a férfiak részére, a vizkezelés összes proceduráira, pontosan szabályozható zuhanyokkal, ritmas fűtőfürdő, gőzkezelés stb. kifogástalanul van berendezve. — **A szénasav-fürdő.** — dr. Wagner-féle — készülettel lesznek előlívva. — **Fenyőfürdők** készítésére eskák a törpefenyő friss hajtásai lesznek felhasználva. — **A belégzési gyógyomd** (inhaliatio) használatára két fülke van berendezve, melyeknek levegőt porlasztott sóoldattal és fenyőolajjal telítik. **Maszázis és villamosítás** furdorostól alkalmasa. : : Fűdőorvos **Dr. PAPP SAMU**, megyei th. főorvos.

Gyógyjavallatok: Különösen mindennemű idült női bántalmak, vér-szegénység és sápkór, izom- és izületi eszt, bel- és gyomor bajok és mint utógyóymod más, kül. hévízfürdők után. **240 legnagyobb kényelemmel és villamos villáttal** berendezett szoba és kintő vendéglő.

A vendégek tetszésük szerint étlap szerint ékezhettek vagy teljes penzióban. Nemzeti zenekar, kávéház, gyógyterem bel- és külföldi lapokkal, gazdagon felszerelt könyvtár, croquet, lawn-tennis és kugló-pályák stb. Hegyi kalauzok, bántások, bekecsik mindig kaphatók. Tömeges kirándulónak rendkívül árengemény. : : M. kir. posta-, távírda- és táv- Tulajdonos a Késmirki Bank beszélg- hivatal Alsó-Tátrafüred. Készvény-Társulat.

Vasúti állomás: Poprád-Felka, onnan vilamos vasut vezet a furdőbe. — Tudakozást vagy lakásmegrendelést az alulról furdőigazgató- sághoz kérik címezni: **HORTI VALÉR** furdőigazgató, Alsó-Tátrafüred Szepes.

ÉKSZEREK EZÜSTNEMŰEK
egyházi szerek, órák, angol, francia és kínai stb. dísz tárgyak gyártásán a legújabb angol rendszer szerint be- részlelfizetésre szereshetők

Sárga János ékszergyártó
Koloszvárt. — Képes nagy árjegyzék ingy.

Dermlin a legjobb bőrápító szeplő, ráncok és bőrhibák ellen.
Ára 1 kor. 50 fill. scappan hez 1 kor.
Haltly gyogytár Budapest, Aréna-út 124.

BÖRSZÉKIPAR
Kendi Antal Bpest, IV., Károly-u. 2.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyemben.

Ebédlő-székek, iroda-fotók valódí bőrrel.

Ülőbutor kárpitózása.

Székátalkittások.

EGYEDÜL LEGJOBB A **KÁLMÁN FÉLE** SZAB. **BIBORPAPRIKA**

MINDEN FÜSZER ÉS GEMEGE ÜZLETBEN KAPHATÓ!
CSAK EREDETI ÉS MEGALÓST TESSÉK ELFOGADNI!
KÉSZÍTI: **KÁLMÁN JÓZSEF**
SZEGED DUGONICS-TÉR.

1 KÉ DOBOZ 6 Kor.
1/2 " 3.30
1/4 " 1.80

SERAIL-ARCZENŐS, Minden aralmas alkattal rendelkezik!

SERAIL-ARCZENŐS, ARCZ-SZÉPIÉSZER

an arcot tisztítja, isheríti és barsonypháva teszi. Egy tégely ára 1 kor. 40 fill., kis tégely ára 70 fill. Serail-szappan, Epo-szappan kintő tolett szappanok a kenőcs használatához. Serail-crème nappali használatra, Serail-poudre kiváló finom arcpor három színben, fehér rózsaszín és crème. Egy doboz ára 1 kor. Készíti **ROZSNYAY MATYÁS** gyógyszerész, Aradon, Szabadság-tér. 12994

Betegtoló-kocsik rokantak és lábadozók számára. — Uterán és szobában leendő használatra. Jótállás mellett a legjobb kivitelben, eredeti : : gyári árban szállít : : KELETI J., orvosszéki mű- és kötszergyáros Bpest, IV., Koronahereg-ú. 17. : : Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. : :

Mig eddig a régi borbetegek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, viastanz), a sápkór, a női arcot elégtelenítő pattanások s a női nemi szervek tolyásokkal kombinált hurutos megbetegedések kezelésénél csekély eredm. idegen vizekre voltunk utalva, addig újban

PARÁDI ARSEN vízben vastartalommal olyan kivesinik van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Ronegno Leviso) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyünk felkarolja s a fagyasztott egész szervezetre hatást, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

Egy postálós (7 palack) parádi arsen vastartalmú gyógyvizet Magyarország összes postállaomásaira 8 korona 50 fillér bérmentben szállít : : ca. és kir. udv. száml. Főraktár: **ÉDESKUTY L.** I. U. BUDAPESTEN. Kapható minden gyogytárban és megbízható fűszerkereskedésben.

Lucski-gyógyfürdő Liptóme gyében, a kassa-oderbergi vasut közél a Kárpátokhoz, az 1609 méter magas, nagobbrészét mészkőtartalmu «Choos» nevű hegy délkeleti tővénél, 599 m. a tenger színe felett létező regényes völgyben. Ezen völgy a «Choos» hegynek mellékágitól, észak és nyugat felől Szmrekova, kelet felől pedig Plieskától környezetik, úgy hogy ezek s a hozzájuk csatlakozó magaslakok által a szélhuzam ellen kedvezőleg védve van. A kies völgy délfelé lassankint tágul s a furdőhelytől alig 20 percnyi távolban szemlélhető Liptóvármegyének nyitabb térsége, melyet a keletről nyugat felé ömledező Vág folyó hasít. Ezen folyó mellett a Szent-Miklóstól Rózsahegyre Teplán át vezető országút ez utóbbi községben egy Lucski felé haladó mellékutra oszlik, mely folytatólag a furdőhelytől — egy észak felé csörgedező s a környéket üdítő patak mentében — a magaslakokon kanyarodó ivetzekben Arva-megyébe vezet. Lucskinak hegyvidéki éghajlata aránylag enyhe; közép hőmérséklete május, június, július, augusztus és szeptember hónapokban +14-8 R., azonban május és szeptember hónapok nagyon változók, ezekben a hőmérséklet 0 és +22 R. között ingadozik. Az államkincstártól 1872-ben Tholt N. János vette át e kies furdőhelyt, mely ez idő óta évről-évre rohamosan fejlődik s ma hazánk egyik legmodernebb furdőhelye. A furdőnek gazdag ásványvízforrása 55 □-m-nyi tért foglalnak el. A kitoró víz a már említett 70 □-m. tág furdőtükörben felfogatik, melyben 3 óra alatt meggyülemve 130 m. mély vizzállást képez. Hőmérséklete a viznek +26-2 — +27 R. A víz lerakódik a furdőtükrök falaira s a furdőruhát és az elvezető vízesatornákat hosszmenetükben bevonja, sőt az emberi testen is, kivált a vizzállás magassága színvonalán, többszöri furdés utáó rozsdás szenet képez. Különösen javallott Lucski-furdő használat: 1. A vérhiányból eredő szervezeti táplálás zavaráinál. 2. Azon veralkati bajoknál, melyek a szervezeti hiányos táplálási viszonyainál fogva idült befolyású kóralakokat képezvén, görvélőkör megnevezéssel jelöltenek. 3. Az előrement súlyos vagy idült bajok, vagy az előhaladt kornak megfelelő testszervezeti gyengeségnél, így hagymáz, váltóláz, bujakór után, csonttörések után visszamaradt taggyengeségnél, kicsapongó életmód utóbaibaiban és öregkori gyengeségben. 4. A légzési utak hurutos kórneiméinél, idült hörghurut, a mellhártyalob izadmányainak renyhe felszívódásánál s a gümőkór kezdetében stb. A gyógyidény Lucskin május 15-től szeptember végéig tart, mindamelllett június, július és augusztus hónapok enyhe időjárás viszonyainál fogva legajánlott furdőző időszakot képeznek. A lakások Tholt furdőtulajdonosnál Liptó-Lucskin rendelendők meg. Szobák napi ára 1-20, 1.60, 2.—, 3.— és 3.60 korona. gyenmű egy napi használatra 30 fillér. Kiszolgálás 20 f. naponta. Étkezési rendes vendéglő árakkal. Gyógyidj az egész furdőidényre személyenkint 12 K, családjegy 36 K. Telefon összeköttetés.

Nagyon fontos!

SAUCZEK CS. KIR. UDV. PASZOMÁNY-GYÁRÓK BUDAPEST IV. SÜTŐ-Ú. 5. (MANG. TERNPUSZT)

ÖV ÉS RETICULE CSAT (TÁSKAZÁR) KÜLÖNLEGESSEGEK NAGYBANI ÉS KISNYIBEN

A „FENICKLIN” gyorsnikke lezö (törv. védve)

azonnal benikkez. minden készületnél lármilyen fémárgyár. Nélkülözhetetlen katonáknak, kerék-párosoknak, mechanikusoknak, késművészeknek és postaküreteseknek vendéglőknek, egyáltalán mindenkinek. Egy üvegben harmincz nikkel-szén elegemű anyag van, ára 1.70 K. Három üveg ára 4.80 K. Legtömegesebb alkalma-nikkellel egy üveg 2.40 K, három üveg 6.00 K. Szétküldés utánvétel. **Mr. Fenicklin** Wien, IX., Altmühlgasse 9/XII.

„lró angyal” gramofon gépek és lemezek.

SCHMID NOVÉREK-nél Budapest, IV., Kigvyó-tér 1. sz. (Királyi.)

Választék-küldemények, kedvező lemezcserre fölvetél. Ár- és lemezzjegyzék ingyen és bérmentve.

Szépség hódít mindenütt!

Szép arcot csak a dr. Wimmer bőrszépítő Pipacs-virágcrém és szappannal lehet elérni, páratlan szépséget és ifjító világon; crém 2 korona, szappan 1 korona.

Hajhullást, őszlőst alaposan csak a **Petrolin-hajkenőcs** szintet meg; Petrolin-hajszeszlet elpárolgása miatt sohasem érheti el, mint Petrolin-hajkenőccsel. Ára 3 korona. Forduljon bizalommal a

Ideal-irodába Budapest, Üllői-út 61.
Török J. gyógyszer-tára, Király-utca 12. szám alatt. Számtalan hűla- és elismerő-levél.

ANGOL TÁSKA

528. sz. Barna vagy fekete tehenbőr-ből, kulcs-al zárható, sárgaréz-zár és stíjtők-lal, finom bélés és belüli egy oldalszék. Hossza 40 43 50 55 60 63 70 cm. Ára K 27—31—35—37.50 42—46—52—58 (ugyanolyan mint az 528. sz.), barna hat nyitós vitorlavászonnal, nikel zár-és stíjtők. Hossza 40 45 50 55 cm. Ára K 16—18—20—22—

531. sz. Kettényilló uti táská, barna tehenbőr-ből, finom, kulcs-al zárható, két oldal, átkötő szíjakkal, ripsz bélés, belüli elválasztó rekesz írománytáskával és lecsatoló szíjakkal. Hossza 48 55 60 65 70 cm. Ára K 39—44—48—53—60—

HELLER M. Utóda bőröndös-mester
Budapest, VII., Károly-körút 3. Sörgyengym: «BORÖND» Budapest.

A „Titania” gyorsgözműsógép felülmul pet, bármely konkurencziához tartozék (olyanokatis, melyek nagylármával és piaci reklámmal hirdetletnek).

17-féle nagyságban 2-3 keményfa-hengerrel, minden ár-fokozatban 33 K-40 fillérig feljebb. Ot évi jótállás

Titania-mángorló 17-féle nagyságban 2-3 keményfa-hengerrel, minden ár-fokozatban 33 K-40 fillérig feljebb. Ot évi jótállás

Titania-forrófacsaró elsőrendű paragummi hengerrel. Prospektusok, plakátok és referenciák ingyen. Képvise-18K keresetnek.

TITANIA-MŰVEK Wela, Felső-Austria 20. sz. Gyártanak különlegességeket gyantát: mosógépeket, takarmány-illesztőket, vetőgépeket, szénagereblyéket, szecsecs-feszkendőket, különöket, stb. Részletfizetések szívesen engedtetnek

SZENT LÁSZLÓ (Püspök) Hévíz-gyógyfürdő
Nagyvárad mellett, Kernáts János furdőbörtő kezelése alatt. Kényelmes közlekedés. Vasúton Nagyváradtól 1/2, kocsin 3/4 órai távolban. Május—augusztus hónapokban naponta 12, vasárnap- és ünneppnapokon 16 vonat közlekedik Nagyváradra. A vasúti állomás a furdőtelepen van.

Kényelmes közlekedés. Vasúton Nagyváradtól 1/2, kocsin 3/4 órai távolban. Május—augusztus hónapokban naponta 12, vasárnap- és ünneppnapokon 16 vonat közlekedik Nagyváradra. A vasúti állomás a furdőtelepen van.

Különözö igények szerint berendezett nagyszámú szobák napi ára 1 kor. 20 f. és 6 kor. közötti váltakozik. Gyógyterem (Kisáron) hirlapokkal, zongora, könyvtár és tekeasztallal. Teraszok szép kilátással. Éttermek, cukrászda, sétahelyek a furdőtelepen és a mellételei etérő óserdőkben. Az erdőben jó tekepálya és Lawn-Tennis. Ot tinkorúrtól és három kádfürdő kivül mórffürdő is vanak rendezeserítve. Újban épült uszoda uszástámasztással és homok kázzal. Fürdők 40 fillérről 1 kor. 20 fillérig. Előszobák, kintő, állandó szobák. — Telefon-összeköttetés Nagyváradal. Villanyvilágítás. A legnevezőbb kirándulás és szórakozási hely. Konyha és vendéglő a belső saját vezetése mellett. Prospektust kívánata küld a furdőkezelőség.

PÁRISI BRILLIANS KIRÁLY
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34.

Ajánlja a mai kor legjobb ékszerutántzatait, mint: modern broskot, gyűrűket, fülbevalókat, fésűket, karkötőket, nyak- és óraláncokat. : :

Legelőcsőbb bevásárlási forrás saját készítményű nap- és esernyőkben; legnagyobb választék eredeti francia reform-fűzőkben, melyeket mérték szerint is készítek.

Brand Sámuel nap- és esernyőgyár Budapest, Király-u. 16. és Deák Ferenc-u. 18.

KERBER HENRIK

villanyerőre berendezett
szőnyegporló, megóvó
és javító intézete.

Telep VIII., Nap-u. 10. Iroda: VIII., Gyöngygyök-u. 7.

Elvállal lelkiismeretes és pontos kiszolgálás mellett
szőnyegtisztítást, megóvást és javítást.

Szőnyeg-megóvásra száraz és —
szellős helyiséggel rendelkezem.

Ugyszintén elvállal ablak-, lakástisztítást, szobabebereztést,
valamint lakások pormentesítését és biztos fűrengmentesítését.

Telefonértesítésre (telefonsz. 53—55) azonnal hához küldök.

VASÁRNAPI UJSÁG

23. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, JUNIUS 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 16 korona. A «Világkronika»-val
Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérel
Negyedévre — 4 korona. több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldíj is eszolandó.

A KÉKSZAKÁLLÚ HERCZEG.

Irtja Pekár Gyula.

I.

Az antik mitológiák rég eltűntek az istenek
alkonyában, elhagyatván a régi hitek Olim-
pusai, de a mithosz-teremtő hajlam azért,
szerencsére, nem halt ki az emberiségből. Éb-
ren van az, mert ösztönként gyökerezik bennünk,
tovább teremt, csak újabban a világ haladásá-
val e teremtés másként nyilatkozik meg. A régi
mithológiák mind csak vallási alapon képződ-
tek, holott az, a mit én «modern mitológiá-

lesz a női nem üldözőjévé, a míg csak a le-
genda köszobra pokolba nem taszítja... Nos,
ép mint az asszonyok üldözőjét kell kiemel-
nem itt Don Juant, — van ugyanis a modern
mithológiának egy másik, még szörnyűbb hőse,
ki e réven rokona, hogy úgy mondjam, kis-
öccse neki: a *Kékszakállú herczeg*.

Lássuk csak kissé ezt a furcsa atyafiságot.
Hát tényleg egy kor, egy világnézet, és —
spanyol-francia különbséggel — egy latin faj
szülőite mind a ketten. A sötét középkor
folyamán úgyszólván egyszerre lép a nők lelki
és testi két hóhéja a világ elé. Első kérdé-

sünk mindjárt: honnan ez antagonizmus, mely
a férfit a női esküdt ellenségévé avathatta?
Mindjárt magától fog kinálkozni a válasz, de
hogy a Kékszakállú herczeg szereplését meg-
érthessük, előbb pillantsunk kissé hátra az
előzményekre. Nem a férfiak, hanem az ass-
zonyok történetébe. Mert hisz Don Juan és
a Kékszakállú herczeg csak a férfigóg ellen-
zékét, boszúterzetét képviselik a női szabadság-
harcz történetében, — annak ép legkritiku-
sabb pillanatában.

Csak e női szabadságharcz főbb momen-
tumaira vessünk egy pillantást. Ezredéves világ-

küdelem ez asszony és férfi
közt: ott folyik le a világhis-
tória eseményeinek a felszine
alatt. Tudjuk, hogy a nő az an-
tik világban mindvégig szolgál-
fajfentartó eseléd, ki örökké gyám-
ság alatt áll, — előbb az apja,
aztán a férje, később a fia, eset-
leg az unokája gyámsága alatt.
Szegényítő helyzet; többször lá-
zadnak ők e nyűg ellen, ily lá-
zadás az amazonok s a Sappho
hetáiraiknak a fellépése, — de
igazában csak a kereszténység-
gel jó megváltás az asszonyok
számára. A kereszténység kon-
cedál először lelket a nőnek; a
szeretet, könyörület új hite az
elnyomottakkal együtt hozzá és
neki is szól. Nemesak, — hanem
szemben előbbi elnyomatásával,
mindjárt diadalmas polezra emeli
az asszonyt. A szeretettel együtt
felmagasztalja szerelmét is, —
és micsoda biztosítékai vannak
ennek! A Boldogasszony anya-
sága úgyszólván szentté teszi
minden nő anyaságát s a Mag-
dolna példája bocsánatot biztosít
a szerelmmel vétkezett megte-
rőknek. Egyszeribe mesésre nő
az egykori rabszolga hatalma; ő
segíti diadalra az új hitet s a
keresztény római pénzeken csak-
hamar megjelenik a császárok
képe mellett a császárnék pro-
filja is. Már beavatkoznak a kor-
mányzásba, sőt a bizánci Theo-
dorákban a világhatalmat ragad-

GILLES DE RAIS FRANCOZIA MARSALL(1404-1440), A KÉKSZAKÁLLÚ HERCZEG EREDETILEG.

RÓZSATEJ
kifűtő teint-ápolószert 2 K
fiatalos nedvesség kölesőző a bőrnek.
balzsamszappan hozzá 60 f.

OSAN kifűtő fogápoló száj-
vizet K 1.76, fogpor 88 f.

TANNINGENE legjobb
haffestő szert 5 K
Hetekig megmarad és nem engedi festékét.
Sötétzőkére, barnára és feketeire

ANTON J. CERNY, Wien, levélezim
XVIII. Carl Ludwigstr. 6. Lerakat I. Maximilianstr. 9.
Raktár: gyógyszerárakban, parfümeriákban stb.

Margit-crème
Páratlan és csodás hatású arczszépítő és
Inomító a Földes-féle

főúri körökben használt készítmény. Zsírtalan,
ártalmatlan, rögön szépít. Az egész világon kap-
ható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan
70 f., Margit-poudert 1 K 20 f., három színben kap-
ható. Tesék a záróvédőjegyre ügyelni és csak
eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmat-
lanságáért és kifűtő hatásáért felelősséget vállal
a készítő

FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Öv és kézitáska
pénz-, szivar- és levéltárcza
különlegességeket állandóan
raktáron tart

CSÁNGÓ bőrdíszmű-készítő
Budapest, IV., Múzeum-körút 3.

**Vegyi tisztítás, ruha-
festés, gőzmosás**
ezimű ismertető füzetet bárkinek bérmentve
küld Haltenberger Béla, Kassa. ▲▲▲▲▲

**Legjobb! Divatos szabás!
Elegáns, izléses kivitel!**

BEDŐ JÓZSEF
főúri cipész

Budapest, IV., Váci-utca, Városházteri Ideiglenes áruház.

Készít **úri és női CZIPŐ** különlegességeket,
: **sport- és dísz-csizmákat.** :

+ Soványság. +
Szép telt alakot, gyönyörű ke-
bel 6-8 hét alatt értheti el a
törv. védett «Bisteria» nevű
arany éremmel (Páris 1900,
Hamburg 1901, Berlin 1905) ki-
tüntetett orientális eróporunk
használatával. 30 fontnyi hi-
zásbiztosítva. Ártalmatlan. Fel-
tűtlen, nem szedélges.
Sok elismeréssel. Dob-
nálati utasítással 2 marka.
Postautalványon v. utánvét-
tel (poró külön) **Egyenlítő**
Intézet D. Franz Steiner
& Co Berlin 57. Königsplatz-
strasse 66. Budapestben kapható:
Török Józsefnél, Király-u. 12.

Szép kebel szerze-
ni, ma már nem ké-
pez titkot a hely-
világ előtt, a mióta
a «Pitules Ori-
entales» (ke-
leti labdacok)
csodálatos ha-
tása ismeretes.
Ezek a pilulák
valóban
azon tulaj-
donsággal
bírnak,
hogy a
kebelt kifejlesztik, megszáradtíjják
és újalakítják, ép úgy a nyak és
vállcsontok üregét megszüntetik
az által, hogy a kebelnek keves
teltséget kölcsönöznek a nélkül,
hogy a derekát kibővítsék. A
keleti pilulák főleg keleti or-
vonykivonatból készülnek s az
ártalmatlan szerel teljesen meate-
nek. Hatását nem szabad hasonlí-
tani más külső vagy belső hasz-
nálatra szolgáló szerel összer-
vesztési. Egy több mint 20 évi
eredmény a Pitules Orienta-
les hírnevét megerősítette annyira,
hogy úgy a fiatal lányok
mint az asszonyok az egyenlítő
eszköze arra, hogy telt s szilárd
kebelre tegyen szert. Könnyű és
diszkrét kezeléssel, tartós eredmény
már 2 havi használat után. Egy
üvegeske használati utasítással
6.45 kor., utánvéttel 6.75 kor. Fő-
raktár Budapest Török József
VI., Király-utca 12. Prágában
Fr. Wittek & Co. Wassergrasse 19

FIGYELEM!!!
: 50,000 pár cipő! :
4 pár cipő csak K 7.50

Több nagyobb gyár fizetésképtel-
sége következtében megbízhatam
nagyobb mennyiségű árúkat eladá-
sra melyen előállításai áron alul.
Eladok tehát 2 pár úri, 2 pár női
füzős cipőt jól elkészítve, elegán-
san kiállítva összesen 7 K 50 fill-
ért. — Nagyság csemetékben
adandó meg. — Küldés utánvétellel.
S. URBACH cipő-kiadó
Krakau 88. Kicsérlelés meg-
engedve, vagy a pénzt visszaadom.

SZOBRÁNCZ
GYÓGYFÜRDŐ Ungmegyében.

Glaucorsós, hideg, kénes, sós víz. Gyomor- és máj-
betegégek magyar Karizabája.

Fürdőidény: május 15-től szeptember 15-ig. Előidény: május
15-től június 1-ig. Utóidény: szeptember 1-től szeptember 15-ig.
30 % árengedménnyel a lakásoknál.

Ez a maga nemében páratlan gyógyvíz, mint ivógyógyimó biztos
segélyt nyújt gyomor- és bélhajoknál s alhasi pangásoknál, makacs
székrekedéseknél enyhén, oldólag hat, máhajoknál, epehóknak és epe-
kövekre oldólag hat. Vértdulásoknál, szédülések, hűdések, gutaütési
rohamoknál vérelvonásig, felszívólag hat, csúszos és körsvényes hánt-
almaknál a kör akorta erjét termelékbe, elrakódások az ízületek-
ben, azok oldására és kiküszöbölésére hat. Kövérség, szívelhajoso-
dás ellen, cukorbetegségek, vesesejéseknek úgy a cukor-, mint a
fehérjékiválaszt gyorsan és kedvezően befolyasolja.

Mint fürdő különféle izadmányokat, daganatokat, izületi és csont-
bántalmakat, csontsúrtat kezeződen osztja. Görvélykóros daganatok,
fekélyek ellen, méh és méh közötti izadmányok, hasbájta izadm-
mányok felszívódását elősegíti, a legkülönfélébb makacs idült bór-
betegségek ellen bámulatos gyorsan hat.

Vasuti állomás: az Alföldi és Pest felől jöveőknek Ungvár,
a felvidék és illetve Kassa felől jöveőknek Nagy-Mihály, honnan kény-
elmes bérkocsikon 1 és 1/2 óra alatt érhető.

A víz otthon is sikerrel használható. Ára: egy nagy láda 40 üveg-
gel 20 kor., kis láda 20 üveggel 11 kor. A víz a vasuton szállítási
kedvezményben részesül.

Megrendelések és indakozások: «Szobráncz gyógyfürdő
igazgatóságának Szobráncz gyógyfürdő» címzandők. Posta-
és távrendelési helyben. A fürdő igazgató-örvosa: Dr. Rassy
Gábor Lajos. A fürdő igazgatósa.

Kwizda-fele Restitutions-fluid
mosóvíz lovak számára

Szövődjegy, ezimke és csomagolás védve.

Egy üveg ára 2 K 80 f.

40 év óta az udvari- és verseny-
istállóknak van használatban na-
gyobb strapáknál elő- és utóerő-
sítőül, inak merovságnél,
stb. az idomításnál kiváló
munkára képesíti a lovakat

**Kwizda-fele
Restitutions-fluid**
csak a mellékelt
védjegygyal va-
ló. Képes ár-
jegyzéket ingyen
és bérmentve

Főraktár: Török József gyógy-
szerész, Budapest, Király-u. 12
és Andrássy-ut 26.

MOST ÉS MINDIG,
egyszeri és állandó használatnál
egyaránt a legkütünőbb
hashajtószer a Califig,
mert föltétlenül hatásos s emellett oly
enyhe, hogy még a leggyengébb ter-
mészetű ember, asszonyok és gyer-
meked is bizvást használhatják.

Ideális bél és gyomortisztító a
«Califig» s ezért egy háztartásból
sem szabad hiányoznia.

Kapható minden gyógyszerárakban. Nagy üveg 3 kor. Kis
üveg 2 kor. Figyeljünk vásárlásnál a védjegyre.

CALIFIG

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem
használd azonnal **Beretvás-pastillát**

mely 10 perc alatt a legmakacsabb migránt és fejfájást elmulasztja. — Ára 1 Korona 20 fillér. — Kapható minden gyógyszerárakban.
Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész Kispesten. * * * * * Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postai szállítás.